



Met elkaar voor Lisse



RAADSAKKOORD LISSE

2026 - 2030





Voorwoord

Partijen geven kleur, mensen geven inhoud.

Voor u ligt een akkoord dat niet is ontstaan vanuit tegenstellingen, maar vanuit samenwerking. Tijdens de gesprekken die aan dit akkoord voorafgingen, hebben wij gemerkt dat verschillen in achtergrond, overtuiging en politieke kleur niet hoeven te verdelen. Integendeel: juist die verschillen hebben geleid tot een rijkere discussie en betere keuzes.

Iedere partij vertegenwoordigt haar eigen achterban. Sommigen kijken meer vanuit sociale betrokkenheid, anderen vanuit ondernemerschap, traditie, geloof of persoonlijke overtuiging. Dat mag er zijn. Politieke partijen geven kleur aan het debat. Maar uiteindelijk zijn het mensen die samen de inhoud bepalen.

De totstandkoming van dit akkoord verliep in een sfeer van respect, openheid en harmonie. Er was ruimte voor ideeënstrijd, voor het uitwisselen van argumenten en voor het zoeken naar de beste oplossingen. Niet tegenover elkaar, maar met elkaar. Niet gericht op winst voor een partij, maar op vooruitgang voor onze gemeente.

Daarom kiezen wij bewust niet voor het klassieke denken in coalitie en oppositie. Goede ideeën verdienen een kans, ongeacht uit welke hoek zij komen. De uitdagingen waar onze gemeente voor staat vragen om samenwerking, betrokkenheid en een open blik.

Dit akkoord gaat dan ook niet over ons. Het gaat over onze inwoners. Over de mensen die hier wonen, werken, ondernemen, leren, sporten en leven. Voor hen nemen wij verantwoordelijkheid. Voor hen willen wij bouwen aan een gemeente die toekomstbestendig, betrokken en leefbaar blijft.

Met dit akkoord spreken wij het vertrouwen uit dat samenwerking sterker is dan verdeeldheid en dat gezamenlijke inzet meer bereikt dan partijpolitiek alleen.

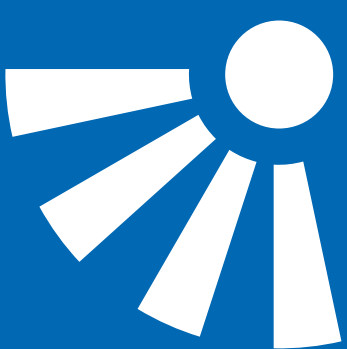
Alle fracties uit de gemeenteraad van Lisse.





Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Domein Samenleven	6
1.1 Welzijn en Zorg	7
1.2 Sport en Cultuur	8
1.3 Jeugd en onderwijs	11
1.4 Werk en inkomen	14
2. Domein Leefomgeving	16
2.1 Wonen en Ruimtelijke kwaliteit	17
2.2 Mobiliteit en Bereikbaarheid	20
2.3 Leefbaarheid en openbare ruimte	22
2.4 Duurzaamheid	24
3. Domein Bedrijvigheid	28
3.1 Economie, toerisme en recreatie	29
4. Domein Bestuur	32
4.1 Bestuur en intergemeentelijke samenwerking	33
4.2 Dienstverlening	34
4.3 Participatie en actief burgerschap	36
4.4 Veiligheid	37
4.5 Financiën	39
Bijlage 1 Bestuursopdrachten	42



1. Domein Samenleven

1.1 Welzijn en Zorg In Lisse zorgen we voor elkaar

De raad wil bouwen aan een samenleving waarin inwoners, gezinnen, buurten, verenigingen en maatschappelijke organisaties verantwoordelijkheid voor elkaar nemen, met passende ondersteuning van de gemeente waar dat nodig is. De gemeente werkt hierin samen met inwoners, vrijwilligers en professionele partners. De raad zet in op een sterke sociale basis, waarin preventie, ontmoeting en samenwerking centraal staan. Brede welvaart (waaronder gezondheid, huisvesting, sociale cohesie, persoonlijke ontwikkeling) is hierbij het leidende principe.

Preventie en vroegsignalering centraal

De raad zet stevig in op het voorkomen van problemen en het versterken van de sociale basis. Door vroegsignalering en samenwerking in wijken wil de raad voorkomen dat lichte problemen uitgroeien tot zwaardere zorgvragen. De gemeente versterkt daarom netwerken rond inwoners, zoals huisartsen, onderwijs, verenigingen, buurtinitiatieven en maatschappelijke organisaties waaronder kerken, stimuleert een gezonde leefstijl, beweging en mentale veerkracht, en richt zich expliciet op jeugd en gezinnen met laagdrempelige ondersteuning dichtbij huis.

Eigen kracht en samenredzaamheid

De raad gaat uit van de kracht en verantwoordelijkheid van inwoners en hun omgeving. Waar mogelijk lossen inwoners hun hulpvraag zelf of samen met hun netwerk op. De gemeente ondersteunt informele netwerken en stimuleert initiatieven uit de samenleving. Wanneer eigen oplossingen niet toereikend zijn, zorgt de gemeente voor toegankelijke ondersteuning. Daarbij staat de menselijke maat centraal: maatwerk, vertrouwen en duidelijkheid richting inwoners.

Sterke sociale basis in wijken en dorpskernen

De gemeente investeert in ontmoetingsplekken en voorzieningen die sociale samenhang versterken en eenzaamheid tegengaan. Daarbij versterkt de gemeente buurthuizen, wijkgerichte voorzieningen en

laagdrempelige ontmoetingsplekken en stimuleert zij buurtinitiatieven en bewonersparticipatie. De raad zet daarnaast extra in op het voorkomen en bestrijden van eenzaamheid, met nadruk op ouderen, jongeren en kwetsbare groepen. Ook gaat de gemeente door met het experimenteren met de opzet van zorgzame buurten.

Vrijwilligers en mantelzorgers

Vrijwilligers en mantelzorgers vormen het fundament van de lokale samenleving. De gemeente waardeert en ondersteunt mantelzorgers, onder andere door respijtzorg en praktische ondersteuning. Daarbij helpt de gemeente mantelzorgers de grens te bewaken van wat voor hen haalbaar is en wat door professionele zorgverleners moet worden gedaan. De gemeente versterkt vrijwilligerswerk, vermindert waar mogelijk regeldruk en stimuleert dat inwoners elkaar helpen en bijdragen aan een cultuur van omzien naar elkaar.

Toegankelijke ondersteuning en passende zorg

Wanneer ondersteuning nodig is, moet deze tijdig, toegankelijk en passend zijn. De gemeente organiseert ondersteuning dichtbij inwoners, met korte lijnen en duidelijke aanspreekpunten. De gemeente werkt integraal volgens het principe 'één gezin, één plan, één regisseur' en bevordert samenwerking tussen zorg, welzijn, schuldhulpverlening en maatschappelijke partners. Voorieder1 blijft het herkenbare en laagdrempelige loket voor inwoners met ondersteuningsvragen.

Ouderen en langer thuis wonen

De gemeente zorgt dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en deelnemen aan de samenleving. Daarom stimuleert de gemeente geschikte woonvormen en voorzieningen in de wijk, versterkt zij ondersteuning bij mobiliteit, ontmoeting en dagelijkse voorzieningen en zet zij in op het tegengaan van eenzaamheid en sociaal isolement.

Inclusie en meedoen

Iedereen moet kunnen meedoen in Lisse, ongeacht leeftijd, achtergrond of beperking. De gemeente

zorgt daarom voor toegankelijke voorzieningen en een inclusieve openbare ruimte. De gemeente ondersteunt inwoners die door bijvoorbeeld armoede, schulden, gezondheidsproblemen of taalproblemen moeite hebben om mee te doen in de samenleving. De gemeente zorgt er samen met partners voor dat inwoners met een inkomen onder of rond de armoedegrens bekend zijn met de regelingen en organisaties die er voor hen zijn. De gemeente werkt samen met partners aan een samenleving waarin iedereen zich gezien en gewaardeerd voelt. De raad vindt het belangrijk dat maatschappelijke zorg goed landt in Lisse en dat de gemeente hiermee doorgaat op de ingeslagen weg. De raad verzoekt het college om hem in een bijeenkomst te informeren over de stand van zaken rondom dit thema.

Financieel houdbare en toekomstbestendige zorg

De raad wil dat het sociaal domein betaalbaar en toekomstbestendig blijft. Daarom stuurt de gemeente op preventie en doelmatigheid om de groei van zorgkosten te beheersen en op het tegengaan van verspilling. Het college blijft de raad periodiek informeren of de voorgenomen bezuinigingen op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) worden doorgevoerd en gemonitord. De gemeente maakt duidelijke keuzes, houdt grip op uitvoering en samenwerking en organiseert zorg waar mogelijk regionaal om kostenefficiënt te werken. Investeringsvinden plaats waar dat nodig is, met oog voor resultaat en maatschappelijke impact.

Bestuursopdrachten

- ➔ De raad geeft het college de opdracht om een bijeenkomst te organiseren om de raad te informeren over de stand van zaken rondom maatschappelijke zorg in Lisse.
- ➔ De raad verzoekt het college om de raad periodiek te blijven informeren of de voorgenomen bezuinigingen op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) worden doorgevoerd en gemonitord.

1.2 Sport en Cultuur Gezond, verbonden en vitaal Lisse

Sport, bewegen en cultuur vormen een essentieel onderdeel van een leefbaar, gezond en aantrekkelijk Lisse. Zij dragen bij aan ontmoeting, persoonlijke ontwikkeling, sociale samenhang en een sterke identiteit van ons dorp. Mensen en activiteiten gaan vóór stenen en gebouwen. Accommodatiebeleid is dienstbaar aan het verenigingsleven en aan maatschappelijke activiteiten. In deze bestuursperiode zet de raad in op het behouden en versterken van deze basis vanuit de kracht en creativiteit van de samenleving.

Sport en bewegen voor iedereen

De raad stimuleert dat alle inwoners, jong en oud, kunnen sporten en bewegen, omdat sport bijdraagt aan vitaliteit, gezondheid, participatie en het voorkomen van (zwaardere) zorg. De raad is trots op het voorzieningenniveau. Met het multifunctioneel inzetten ervan wordt de verbinding tussen sport, onderwijs, welzijn en zorg versterkt, met bijzondere aandacht voor jeugd, ouderen en kwetsbare groepen. Voorzieningen, zoals op Ter Specke, worden doorontwikkeld tot een 'Open Club' voor ontmoeting, sport en beweging. Het brede sportaanbod blijft behouden met kwalitatief goede, veilige en toegankelijke voorzieningen. De gemeente voert het onderhoud hiervan zoveel mogelijk samen met verenigingen uit.

Op regionaal niveau heeft de gemeente extra aandacht voor inclusief sporten, zodat mensen met een beperking zoveel mogelijk kunnen deelnemen aan het reguliere sportaanbod in Lisse. Als dat nodig is, stimuleert de gemeente de samenwerking tussen verenigingen om dit gezamenlijk op te pakken. De gemeente bevordert bewegen in de buitenruimte, met onder meer wandelpaden en fietsroutes, en in de wijken met laagdrempelige voorzieningen en ondersteuning van inwonersinitiatieven. De gemeente stemt investeringen in sport en cultuur af met buurgemeenten om onnodige dubbelingen in het aanbod te voorkomen.

Sterk verenigingsleven

Verenigingen en vrijwilligers vormen het fundament van sport en cultuur in Lisse. Zij dragen bij aan verbinding en gemeenschapszin. Daarom ondersteunt de gemeente de verenigingen en stichtingen om in verbinding te komen, samen te werken en inspiratie en kennis op te doen door themabijeenkomsten en de verenigingsavonden te organiseren. Daarnaast helpt de gemeente hen om hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen, door onder andere het signaleren van maatschappelijke problematiek en het zorgen voor een sociaal veilig klimaat.

Om dit te bereiken, geeft de raad de opdracht aan het college om in overleg met verenigingen na te gaan wat zij daarvoor al doen, bijvoorbeeld voor het bevorderen van inclusief sporten en van een gezonde leefstijl en het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag en seksuele intimidatie. Het college organiseert indien nodig een themabijeenkomst waarin voorlichting en handvatten worden gegeven.

Cultuur als verbindende kracht en economische aanjager

Kunst en cultuur dragen bij aan een aantrekkelijk dorp met een sterke identiteit en stimuleren de educatie van inwoners. De verrijking die cultuur biedt is daarnaast van toegevoegde waarde voor de lokale economie. De raad constateert dat een duidelijk toekomstperspectief voor de cultuursector ontbreekt en geeft het college daarom de opdracht om zijn visie en inzet te verwoorden en de uitvoering te koppelen aan de Maatschappelijke Agenda. Uitgangspunt hierbij is dat de beschikbare middelen voor cultuur behouden blijven, inclusief de extra middelen voor de bibliotheek.

De raad vindt het belangrijk dat de bestaande culturele basisvoorzieningen, zoals culturele accommodaties, bibliotheek en erfgoedlocaties, in stand blijven en beter zichtbaar worden. Zoals in het dorpshart waar cultuur ontmoeting en inspiratie stimuleert. De gemeente verbindt culturele activiteiten en evenementen aan de centrumaanpak en ondersteunt initiatieven die bijdragen aan een levendige programmering en de aantrekkingskracht van Lisse.



Cultuur moet ook toegankelijk en laagdrempelig zijn, in het bijzonder voor jongeren en inwoners voor wie deelname minder vanzelfsprekend is. Daarom geeft de raad de opdracht om te onderzoeken of het jeugdfonds voor Sport en Cultuur kan worden verbreed qua doelgroep, wat hiervan de kosten zijn en hoe die maatregel zich verhoudt tot andere regelingen die er zijn voor minima. Daarnaast stimuleert de gemeente initiatieven die cultuur en onderwijs met elkaar verbinden.



Bestuursopdrachten

- ➔ De raad geeft de opdracht aan het college om in overleg met verenigingen, na te gaan hoe zij hun maatschappelijke verantwoordelijkheid al nemen, bijvoorbeeld in het bevorderen van inclusief sporten en van een gezonde leefstijl en het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag en seksuele intimidatie. Het college organiseert indien nodig een themabijeenkomst waarin voorlichting en handvatten worden gegeven;
- ➔ De raad geeft het college de opdracht om te onderzoeken of het Jeugdfonds voor Sport en Cultuur kan worden verbreed met volwassenen (minima) en wat hiervan de kosten zijn.
- ➔ De raad geeft het college de opdracht om zijn visie en inzet op cultuur te verwoorden en de uitvoering ervan te verbinden aan de Maatschappelijke Agenda.
- ➔ De raad vraagt het college om een overzicht van de kosten van sport en hiervan jaarlijks een update te geven.
- ➔ De raad verzoekt het college om zich in te zetten om kinderen en mensen met een beperking waar mogelijk onderdeel te maken van het reguliere sportaanbod in Lisse. En om, als een vereniging het niet zelfstandig kan, samenwerking te stimuleren zodat het in gezamenlijkheid met andere verenigingen kan worden opgepakt.
- ➔ De raad geeft het college de opdracht om in nieuw beleid op beheervormen en onderhoud en eigendom van sportaccommodaties op te nemen:
 - transparante keuzes over toekomstige (vervangings)investeringen;
 - spelregels over bijdragen die verwacht worden van verenigingen en stichtingen bij nieuwbouw en vervangingsinvesteringen in het geval de gemeente eigenaar is of wordt van de accommodatie.

Verantwoord financieel kader

De raad is van mening dat publieke middelen voor sport en cultuur zo effectief, evenredig en kostenbewust moeten worden besteed. De raad is er trots op dat verenigingen en stichtingen hun best doen om daarin hun steentje in financiële zin bij te dragen. Niet alleen als het gaat om exploitatie en beheer, maar ook als het gaat om nieuwbouw en vervangingen. De gemeente moedigt onderlinge samenwerking tussen verenigingen aan om kosten te besparen. Daarnaast zal de gemeente aanvragen voor fondsen en subsidies ondersteunen net als het meedenken bij het vergroten van eigen inkomsten van de verenigingen om sport ook in de toekomst betaalbaar te houden. De gemeente steunt aanvragen voor fondsen en subsidies die verenigingen helpen bij hun activiteiten en voorzieningen.

In navolging op het accommodatiebeleid wordt er momenteel invulling gegeven aan twee vervolgoopdrachten op sport. Daarbij gaat het enerzijds om een inhoudelijke visie op de toegevoegde waarde van sport op zorg en welzijn, anderzijds gaat het om nieuw beleid op beheervormen en onderhoud en eigendom van sportaccommodaties. In het beleid moet aandacht zijn voor de regionale afstemming van sportvoorzieningen. Daarnaast moet het beleid transparante keuzes bevatten over toekomstige (vervangings)investeringen en spelregels over bijdragen die verwacht worden van verenigingen en stichtingen. De raad wil hierin een bestuurlijk consequente lijn hanteren en geeft het college de opdracht deze aanscherping mee te nemen in de huidige opdracht die wordt uitgevoerd.

De raad onderkent dat sport een essentiële functie heeft in onze maatschappij en wil hierin graag investeren. Tegelijkertijd heeft de raad behoefte aan inzicht in de kosten van sport. De raad vraagt het college om een overzicht van de kosten van sport en hiervan jaarlijks een update te geven.

1.3 Jeugd en onderwijs Samen sterk voor de jeugd in Lisse

De raad investeert in een veilige, gezonde en kansrijke omgeving waarin alle jongeren zich optimaal kunnen ontwikkelen. Met aandacht voor mentale gezondheid, preventie en een actieve leefstijl stimuleert de gemeente meedoen via sport, cultuur, onderwijs en ontmoetingsplekken.

Goed onderwijs vormt de basis voor gelijke kansen, met toekomstbestendige schoolgebouwen en sterke samenwerking in de regio. Tegelijk zet de gemeente in op preventie, vroege ondersteuning en samenwerking rond gezinnen, zodat jeugdhulp toegankelijk, effectief en betaalbaar blijft.

Gezonde, veilige en kansrijke ontwikkeling

De gemeente bevordert een gezonde leefstijl en een veilige omgeving voor jongeren. Daarbij hoort aandacht voor hun mentale gezondheid, veilige routes van en naar school en het voorkomen van overlast en problematiek. Bij gezonde en veilige ontwikkeling horen ook weerbaarheid, duidelijke grenzen, verantwoordelijkheid en preventie, bijvoorbeeld rond roken, vaperen, alcohol- en drugsgebruik en overlast.

Voor een brede ontwikkeling van alle jongeren in Lisse investeert de raad in toegankelijke sport, cultuur en vrijwilligerswerk, en in verbinding tussen onderwijs, verenigingen en maatschappelijke initiatieven. Naast ontmoetingsplekken voor jongeren in de wijk ziet de raad graag dat jongeren ook gebruik kunnen maken van buurthuisfuncties. Zo worden jongeren gestimuleerd om actief deel te nemen aan de samenleving en zich te ontwikkelen op sociaal, creatief en praktisch vlak. De gemeente gaat door met het actief informeren van jongeren boven de 18 over hun rechten en plichten.

Alle kinderen en jongeren moeten kunnen meedoen, ongeacht achtergrond, beperking of thuissituatie. Daarom zet de raad zich in voor toegankelijke voorzieningen en ondersteuning door het verminderen van drempels voor deelname aan sport, cultuur en onderwijs en het tegengaan van achterstanden en uitval.



Het belang van goed onderwijs

De raad ziet goed onderwijs als basis voor gelijke kansen en als essentieel voor de toekomst van kinderen en jongeren. Daarom zet de raad in op een goede spreiding en bereikbaarheid van scholen en veilige schoolomgevingen. Daarnaast stimuleert de raad de samenwerking van de scholen met de bibliotheek en maatschappelijke partners.

De gemeente zorgt voor passende en toekomstbestendige onderwijshuisvesting en ondersteunt scholen bij maatschappelijke opgaven. Het

recent vastgestelde Integraal Huisvestingsplan (IHP) is nu in uitvoering. Hierin is inclusiviteit een belangrijke doelstelling. De gemeente moedigt daarom initiatieven aan waarbij de integratie van regulier basisonderwijs en speciaal basisonderwijs eerder plaatsvindt dan 2030.

Jongeren moeten in de regio ook opleidingen kunnen doen en werk kunnen vinden die passen bij hun talenten en ambities. De aansluiting op onderwijs en arbeidsmarkt is georganiseerd binnen de regio Holland Rijnland en één van de pijlers van de Regiodeal. De raad geeft opdracht te onderzoeken of er binnen de

Regiodeal een project opgezet kan worden voor een brede beroepsoriëntatie voor werk en onderwijs ter stimulering van onze eigen werkgelegenheid.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid bij problemen

Bij de inzet op een omgeving waarin kinderen en jongeren zich veilig, gezond en kansrijk kunnen ontwikkelen, bouwt de raad voort op de kracht en verantwoordelijkheid van gezinnen, scholen en verenigingen. Tijdig signaleren en vroeg, dichtbij en passend ondersteunen staan centraal. Dit draagt bij aan de normalisering van de jeugdhulp, waarbij het uitgangspunt is dat lichte opvoed- en opgroevragen zoveel mogelijk binnen het gezin, de school en de sociale omgeving worden opgelost, met ondersteuning waar nodig. Daarbij hoort ook dat duidelijker wordt afgebakend welke zorg onder de jeugdhulp valt.

Focus op preventie en vroegsignalering

De gemeente verschuift de focus in het jeugddomein van zware, specialistische zorg naar preventie en vroegsignalering en zet ondersteuning zo vroeg mogelijk in, bij voorkeur in de eigen leefomgeving van het kind en het gezin. Om dit te realiseren, versterkt de gemeente de samenwerking tussen scholen, huisartsen, jeugdwerk, sportverenigingen en maatschappelijke organisaties. De raad geeft daarbij opdracht om de preventie te verstevigen door het aantal beschikbare uren van de praktijkondersteuner Jeugd bij huisartsen uit te breiden.

Gemeente Lisse werkt zoveel mogelijk vanuit het principe van één gezin, één plan, één regisseur, zodat gezinnen niet te maken krijgen met versnipperde hulpverlening. De gemeente stimuleert integrale samenwerking tussen betrokken partijen en zorgt voor een herkenbaar en toegankelijk aanspreekpunt voor inwoners. De raad investeert in de inzet van jongerenwerkers, in de breedste zin van het woord.

Jeugdhulp toegankelijk en betaalbaar houden

Om de jeugdhulp toegankelijk en betaalbaar te houden is het van groot belang dat hulp effectief en efficiënt

is en onnodige hoge kosten worden vermeden. Met het Programmaplan Jeugd en door monitoring van kosten en inzet van aanbod beoordeelt de gemeente of het juiste aanbod is ingezet en houdt zij zicht op de kosten. Dit geldt ook voor de sturing op de contractering door ketenpartners. De raad vindt het belangrijk om te werken met beschikkingen en kijkt daarom uit naar de aangepaste verordening die na de zomer van 2026 wordt verwacht.

Bestuursopdrachten

- De raad geeft opdracht te onderzoeken of er binnen de Regiodeal een project is op te zetten voor een brede beroepsoriëntatie voor werk en onderwijs ter stimulering van werkgelegenheid voor de jongeren in Lisse.
- De raad geeft het college opdracht om de preventieve inzet binnen het jeugddomein verder te versterken, waarbij zowel wordt gekeken naar uitbreiding van de praktijkondersteuning Jeugd als naar de inzet en positionering van jongerenwerk.
- De raad geeft het college opdracht in gesprek te gaan met jongeren om te kijken wat zij willen als het gaat om activiteiten in Lisse en op welke manier zij kunnen bijdragen aan de organisatie ervan.
- De raad vraagt het college om drempels weg te nemen voor deelname aan sport, cultuur, vrijwilligerswerk en onderwijs en het tegengaan van achterstanden en uitval in het onderwijs.

Verschil waar het debat in de raad over wordt gevoerd

- Basisvaardigheden, in hoeverre (extra) aandacht voor taal en rekenen op scholen door de gemeente kan en zou moeten worden aangejaagd.



1.4 Werk en inkomen

In Lisse kan iedereen meedoen

Werk en inkomen vormen belangrijke pijlers voor zelfstandigheid en participatie. Werk is meer dan inkomen alleen: het geeft waardigheid, structuur, verantwoordelijkheid en verbondenheid met de samenleving. De gemeente zet daarom in op werk naar vermogen en ondersteunt inwoners die extra hulp nodig hebben actief bij het vinden van werk, met een passend vangnet wanneer dat (tijdelijk) niet lukt. De uitvoering is toegankelijk, duidelijk en mensgericht. De gemeente vervult een voorbeeldrol als werkgever en opdrachtgever en werkt samen met regionale partners aan een inclusieve en toekomstbestendige arbeidsmarkt.

Lokale arbeidsmarkt en aansluiting met onderwijs

De gemeente zet in op een sterke lokale economie als motor voor werkgelegenheid. Ondernemers krijgen ruimte om te ondernemen en te groeien. In

samenwerking met bedrijfsleven en onderwijs wordt gewerkt aan een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, met voldoende aandacht voor stages, leerwerkplekken en kansen voor jongeren. Ook Keukenhof speelt hier een grote rol in; bij de jaarlijkse herijking van het convenant is dit een onderwerp. Op regionaal gebied ondersteunt de gemeente hiervoor de Economic Board Duin- en Bollenstreek en de Greenport Duin- en Bollenstreek en werkt met hen samen in de 'Triple Helix', de strategische samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid. De raad vraagt het college om met de Economic Board en de Greenport in gesprek te gaan om inzichtelijker te krijgen wat hun bijdragen zijn aan de Triple Helix en wat zij op dit vlak nog meer kunnen doen voor de gemeente Lisse. Het gaat de raad hierbij om zowel de financiële als de niet-financiële aspecten.

Werk en participatie

Voor inwoners die extra ondersteuning naar werk nodig hebben, zet de gemeente in op begeleiding via scholing,

omscholing en werkervaringsplekken. Waar regulier werk nog niet mogelijk is, biedt zij beschut werk en dagbesteding, gericht op ontwikkeling en participatie. Iedereen wordt gestimuleerd om naar vermogen bij te dragen, ook via vrijwilligerswerk en mantelzorg. De raad erkent deze inzet als waardevolle bijdrage aan de samenleving. Gemeentelijke ondersteuning is daarbij toegankelijk voor iedereen die een belemmering ervaart. De gemeente stimuleert ook nieuwkomers om zo snel als mogelijk deel te nemen aan werk en samenleving, met aandacht voor de Nederlandse taal en participatie. Daarnaast investeert de gemeente in een 'Leven lang ontwikkelen' voor alle inwoners van Lisse via onder andere de bibliotheek en de Volksuniversiteit.

Bestaanszekerheid en armoedepreventie

Wanneer inwoners schulden hebben en/of in armoede vervallen, ondersteunt de gemeente hen zo vroeg mogelijk (vroegsignalering) en probeert zo problematische schulden te voorkomen.

Inwoners krijgen waar nodig en zo mogelijk via vrijwilligersnetwerken hulp om financiële stabiliteit en zelfstandigheid te bereiken. Voor wie niet (volledig) kan werken, blijft een betrouwbaar sociaal vangnet beschikbaar.

Bestuursopdracht

→ De raad verzoekt het college om de Economic Board en de Greenport opdracht te geven om inzichtelijk te maken wat hun bijdragen zijn aan de Triple Helix en wat zij op dit vlak nog meer kunnen doen voor de gemeente Lisse. Het gaat de raad hierbij om zowel de financiële als de niet-financiële aspecten.

2.1 Wonen en Ruimtelijke kwaliteit

Wonen met toekomst in Lisse

De gemeente bouwt aan voldoende, passende en betaalbare woningen, zodat inwoners in elke levensfase in Lisse kunnen blijven wonen. Door slimme inbreiding, herontwikkeling en vernieuwende woonvormen wordt de ruimte optimaal benut. De focus ligt op eigen inwoners, met prioriteit voor starters, jongeren en ouderen, en een gevarieerd woningaanbod. Ook voor aandachtsgroepen wordt passende huisvesting gerealiseerd, met oog voor leefbaarheid en maatwerk. Nieuwe woningbouw versterkt het dorpse karakter en de kwaliteit en toekomstbestendigheid van de leefomgeving.

Voldoende en passende woningen

De gemeenteraad erkent dat de woningdruk in Lisse groot is en dat het noodzakelijk is om nieuwe woningen toe te voegen. De gemeente zet zich in voor voldoende en passende woningen, zodat inwoners in verschillende levensfasen en situaties in Lisse kunnen blijven wonen. Bouwen is noodzakelijk, maar gebeurt zorgvuldig en met oog voor de kwaliteit van de leefomgeving.

Lisse kent een beperkt aantal locaties waar nog bouw mogelijkheden zijn, buiten de locaties die nu al ontwikkeld worden. Bij de actualisatie van de Omgevingsvisie wordt nagedacht over hoe groot Lisse kan en mag worden en wat dit betekent voor de opgave van 900 woningen tot 2030 en de woningopgave na 2030. De raad kiest ervoor om inbreiding en herontwikkeling van bestaande locaties als eerste optie te benutten. Slim en efficiënt ruimtegebruik, herstructurering en transformatie krijgen voorrang boven uitbreiding.

De raad volgt de eerder gegeven opdracht om in een zorgvuldig proces tot een geactualiseerde Omgevingsvisie te komen en geeft voor de korte termijn de opdracht te onderzoeken hoe de realisatie van meer (tijdelijke) woningen kan worden versneld, welke alternatieve woonvormen mogelijk zijn en waar uitbreidingen binnen bestaand bebouwd gebied kunnen

plaatsvinden, zoals optoppen van bestaande bouw, splitsen van woningen, hogere bouw boven winkels en mantelzorg- en kangoeroewoningen.

Betaalbaar wonen voor eigen inwoners en een gevarieerd aanbod

Bij woningbouw staat de lokale woonbehoefte centraal. We bouwen in Lisse in eerste instantie voor onze eigen inwoners. De raad geeft de opdracht te onderzoeken welke mogelijkheden hiervoor nog beter benut kunnen worden. De raad geeft hierbij prioriteit aan starters, jongeren en ouderen uit Lisse. Want dit verbetert de doorstroming op de woningmarkt en versterkt de sociale samenhang in het dorp.

Een evenwichtige woningvoorraad is belangrijk voor een toekomstbestendig Lisse. De gemeente streeft naar een gevarieerd aanbod van woningen, met zoveel mogelijk ruimte voor sociale en betaalbare woningen en passende woonvormen voor verschillende doelgroepen. Bij nieuwe projecten wordt waar mogelijk ook rekening gehouden met de mogelijkheid tot ontmoeting in het projectgebied en bewegen in de openbare ruimte. Ook wordt gestuurd op samenhang en doorstroming en gevarieerde wijken.

Wonen voor aandachtsgroepen

De raad erkent de maatschappelijke en wettelijke verantwoordelijkheid voor de huisvesting van aandachtsgroepen, waaronder spoedzoekers, woonwagenbewoners, vluchtelingen, statushouders en mensen met een beperking. Passende en stabiele huisvesting is de basis voor herstel, zelfredzaamheid en participatie. Daarom zet de gemeente in op tijdige huisvesting voor uitstromers uit zorg en opvang en op het voorkomen van (herhaalde) dakloosheid, in samenhang met begeleiding en ondersteuning. Lisse handelt binnen landelijke en regionale afspraken en werkt samen met woningcorporaties, zorg- en welzijnspartners en buurgemeenten. De raad draagt het college op om in de woonopgave prioriteit te geven aan wettelijke taken en regionale afspraken. Huisvesting van aandachtsgroepen verloopt via het

2. Domein Leefomgeving

woonruimteverdeelsysteem van Holland Rijnland of via een integrale afweging bij de doelgroepen die niet hieronder vallen. De gemeente komt regionale afspraken na over voldoende woonwagendplaatsen, die ze kleinschalig en zorgvuldig inpast. Wonen voor aandachtsgroepen wordt integraal gezien binnen de totale woningopgave. Doorstroming, slim gebruik van de bestaande voorraad en een evenwichtige woningmix dragen bij aan passende woonruimte voor zowel reguliere woningzoekenden als aandachtsgroepen. De gemeente heeft hierbij aandacht voor leefbaarheid, veiligheid, draagvlak in wijken en zet maatwerk per doelgroep en locatie voorop.

Ruimtelijke kwaliteit en dorps karakter

Nieuwe woningbouw sluit aan bij het dorpse karakter, de schaal en identiteit van Lisse. Ruimtelijke kwaliteit, een zorgvuldige stedenbouwkundige inpassing en aandacht voor groen, water, openbare ruimte en voorzieningen zijn belangrijke randvoorwaarden. Woningbouw wordt altijd in samenhang gezien

met leefbaarheid, bereikbaarheid en sociale veiligheid. Bij de entrees van Lisse, zoals het pand Swets & Zeitlinger, is ruimte voor meer grootschalige ontwikkelingen die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de noodzaak tot het toevoegen van voldoende passende en betaalbare woningen.

Duurzaam en toekomstgericht bouwen

Nieuwe woningbouw draagt bij aan een duurzame en toekomstbestendige leefomgeving.

Energiebesparing, grondstoffengebruik, klimaatadaptatie, vergroening en biodiversiteit worden meegenomen bij plannen, met oog voor uitvoerbaarheid en betaalbaarheid. Dit versterkt de kwaliteit van wonen en de leefomgeving. Vanuit het oogpunt van klimaatverandering is het belangrijk dat de bouw zelf ook toekomstbestendig kan zijn. Water- en bodemsturend zijn daarom belangrijke afwegingscriteria.

Bestuursopdrachten

- ➔ De raad vraagt het college prioriteit te geven aan de uitvoering van de bestuursopdrachten voor wonen, waaronder de Woonvisie en het Volkshuisvestingsprogramma, en vraagt het college om een heldere planning en de uitkomsten van een capaciteits- en financiële toets aan de raad voor te leggen.
- ➔ De raad verzoekt het college om in de huidige opdracht te komen tot een geactualiseerde omgevingsvisie en antwoord te geven op de vraag: Hoe groot kan en mag Lisse worden?
- ➔ De raad geeft het college de opdracht om op korte termijn verder te onderzoeken hoe de realisatie van meer (tijdelijke) woningen kan worden versneld, welke alternatieve woonvormen er mogelijk zijn en waar uitbreidingen binnen bestaand bebouwd gebied te realiseren zijn.
- ➔ De raad geeft het college de opdracht om te komen met een voorstel hoe gemeente Lisse de mogelijkheden beter kan benutten om meer woningen toe te wijzen aan Lissers, in het bijzonder starters, jongeren en ouderen.
- ➔ De raad verzoekt het college om met Stek en andere aanbieders te zoeken naar mogelijkheden om nieuw te bouwen woningen in de middenhuur toe te voegen voor de grote groep die nu tussen wal (van sociale huur) en het schip (van koop) valt.
- ➔ De gemeente heeft een grote opgave als het gaat om wonen. Daarbij hebben we wettelijke taken en regionale afspraken. De raad draagt het college op om in de woonopgave voorrang te geven aan de wettelijke taken en de gemaakte regionale afspraken.
- ➔ De raad draagt het college op nadrukkelijk aandacht te hebben en te houden voor aandachtsgroepen en waar mogelijk initiatieven van derden voor het huisvesten van deze doelgroepen binnen gestelde kaders te faciliteren.

Verschillen waar het debat in de raad over wordt gevoerd

- ➔ Bij het vaststellen van de omgevingsvisie, is 1.400 woningen tot en met 2040 een 'harde' doelstelling die moet worden gevonden binnen bestaand bebouwd gebied of is bouwen in het buitengebied toegestaan als anders deze doelstelling niet wordt behaald?
- ➔ De raad draagt het college op om bij de uitwerking van het programma landelijk gebied een voorstel te doen voor het al dan niet bouwen in het buitengebied (waaronder bollengrond).
- ➔ Bij het vaststellen van de omgevingsvisie, of duurzaamheid zwaarder moet worden afgewogen dan andere criteria bij realiseren van woningbouw.

2.2 Mobiliteit en Bereikbaarheid

Verkeersveilig, bereikbaar en leefbaar Lisse

De raad werkt aan een Lisse waarin inwoners zich veilig, vlot en duurzaam kunnen verplaatsen, met oog voor de balans tussen bereikbaarheid en leefbaarheid. Mobiliteit is geen doel op zich, maar ondersteunt de kwaliteit van wonen, werken en recreëren in ons dorp en de regio.

Verkeersveiligheid voorop

Verkeersveiligheid is de hoogste prioriteit. Rond schoolomgeving, sportvoorzieningen en winkelgebieden neemt de gemeente gerichte maatregelen om risico's te verkleinen. Gelijktijdig zet de gemeente in op gedragscampagnes om inwoners vaker te laten kiezen voor lopen of fietsen in plaats van de auto. Ook versterkt de gemeente de inrichting van wegen en kruispunten waar verkeersveiligheid onder druk staat en zet handhaving en gedragsbeïnvloeding in waar nodig. Binnen de bebouwde kom wil de raad 30 km/u invoeren op verschillende wegen waar nu nog 50 km/u geldt, met extra aandacht voor woonwijken en plekken waar kwetsbare verkeersdeelnemers samenkomen.

Voetganger en fietser centraal

De raad geeft prioriteit aan voetgangers en fietsers als basis voor een veilig en leefbaar dorp. Het netwerk van fiets- en wandelroutes binnen Lisse en richting de regio wordt verbeterd en uitgebreid. Bestaande stoepen en fietspaden worden waar nodig en mogelijk verbreed en kwalitatief opgewaardeerd, met de ambitie om minimaal te voldoen aan B-kwaliteit. De gemeente zorgt voor voldoende en goed gespreide fietsparkeervoorzieningen en werkt vanuit de vastgestelde Centrumaanpak in overleg met ondernemers aan het autoluw maken van het centrum, waaronder de Kanaalstraat en Heereweg/Vierkant, met aandacht voor handhaving.

Vanuit het Mobiliteitsplan en het Uitvoeringsplan Mobiliteit onderzoekt de gemeente waar 30-kilometerzones nodig zijn en kijkt zij ook naar de inpasbaarheid van fietsstraten. Uitgangspunt is werk met werk maken, waarbij als randvoorwaarde geldt dat

zo nodig extra dekking voor bijvoorbeeld onderhoud wordt opgenomen. Hiermee wil de raad van lopen en fietsen aantrekkelijke en vanzelfsprekende keuzes maken voor korte en middellange afstanden en actieve mobiliteit stimuleren, en daarmee de gezondheid van inwoners bevorderen.

Bereikbaarheid en doorstroming

De raad wil de bereikbaarheid van Lisse verbeteren, met aandacht voor zowel inwoners als ondernemers. Leefbaarheid en bereikbaarheid moeten in balans blijven. Mobiliteitsbeleid wordt uitgevoerd met oog voor de bereikbaarheid van winkels, voorzieningen, bedrijventerreinen en woningen. Verkeersstromen worden zo georganiseerd dat woonwijken worden ontzien en doorgaand verkeer waar mogelijk via de hoofdstructuur wordt geleid. De gemeente blijft inzetten op verbetering van de regionale ontsluitingen, in samenwerking met de provincie Zuid- en Noord-Holland, de gemeenten uit de Duin- en Bollenstreek, de gemeente Haarlemmermeer en de samenwerkingsverbanden Holland Rijnland en de Vervoerregio Amsterdam. De gemeente borgt bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen vanaf de start een goede en veilige ontsluiting.

Openbaar vervoer versterken

Een goed functionerend openbaar vervoer is van belang voor bereikbaarheid en leefbaarheid. De raad zet in op behoud en verbetering van de huidige busverbindingen en op nieuwe HOV-lijnen. Ook kijkt de gemeente expliciet naar de bereikbaarheid van de bedrijventerreinen met het openbaar vervoer, verbetert zij de aansluiting tussen openbaar vervoer, fiets- en looproutes en verkent zij in regionaal verband mogelijkheden om de bereikbaarheid per openbaar vervoer verder te versterken. Kanttekening hierbij is dat de gemeente hiervoor afhankelijk is van de provincie Zuid-Holland als concessiehouder voor het openbaar vervoer in Lisse.

Duurzame mobiliteit

De gemeente stimuleert de overgang naar duurzame vormen van vervoer door laadinfrastructuur voor

elektrisch vervoer uit te breiden op logische en goed ingepaste locaties. Daarnaast bevordert de gemeente het gebruik van fiets en openbaar vervoer als alternatief voor de auto en ondersteunt initiatieven die bijdragen aan schoner en stiller verkeer. Om de fiets ook als regionaal alternatief te versterken, blijft de gemeente inzetten op de uitvoering van projecten uit de Regionale Investeringsagenda (RIA).

Mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling

Mobiliteit wordt integraal meegenomen bij woningbouw en gebiedsontwikkeling. Nieuwe woonwijken worden ingericht met prioriteit voor langzaam verkeer en veilige routes. De raad wil daarbij zorgen voor een goede balans tussen bereikbaarheid, parkeren en kwaliteit van de leefomgeving. Bij drukte door bezoekers, zoals toerisme, neemt de gemeente maatregelen om overlast te beperken en de doorstroming te verbeteren. Daarbij blijft de gemeente in samenwerking met Keukenhof en andere partijen inzetten op het reguleren van verkeersstromen bij piekdruk tijdens de openstelling van Keukenhof.

Samenwerking en uitvoering

Mobiliteitsvraagstukken stoppen niet bij de gemeentegrens. De raad hecht daarom aan actieve samenwerking binnen de regio Duin- en Bollenstreek en met provincies aan gezamenlijke oplossingen. Ook zoekt de gemeente verbinding met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners bij het uitwerken van maatregelen. Prioritering vindt plaats op basis van effectiviteit en haalbaarheid op de thema's verkeersveiligheid, leefbaarheid en doorstroming.

Bestuursopdrachten

- De raad vraagt het college om zo spoedig mogelijk de voet- en fietspaden te inventariseren die herstel behoeven en de raad een voorstel voor te leggen om die fiets- en voetpaden in de gemeente te herstellen en de fietspaden beter toegankelijk te maken voor moderne voertuigen, zoals bakfietsen.
- De raad geeft het college opdracht om een prioriteitenoverzicht op te stellen voor verkeersveiligheid en onderhoud van fietsvoorzieningen, inclusief een voorstel voor dekking en fasering van de benodigde investeringen.
- De raad verzoekt het college om zich in te blijven zetten voor de verbetering van de regionale ontsluitingen in samenwerking met de provincies en buurgemeenten, en om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen vanaf de start een goede en veilige ontsluiting te borgen.
- De raad vraagt het college om de inzet op de noordelijke ontsluiting Bollenstreek in regionaal verband actief voort te zetten, hierbij de ontwikkeling van Geestwater, de verkeersstromen tussen Lisse en Lissersbroek, de bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid te betrekken en de raad periodiek te informeren over voortgang, partners, kosten en fasering.

Verschillen waar het debat in de raad over wordt gevoerd

- Prioriteit van ruimte voor mobiliteit ten opzichte van andere ruimtevragers zoals woningbouw, groen/klimaatadaptatie, open landschap.
- Een visie op het verdichten van Lisse en parkeren op basis van de te verwachten parkeerdruk in de toekomst.
- De lobbyagenda: carpool/mobiliteitshub station Keukenhof als evenementenstation en/of lobbyen voor fietspaden.



2.3 Leefbaarheid en openbare ruimte

Een schoon, heel, veilig en aantrekkelijk Lisse

De raad zet zich in voor een leefbare gemeente waarin inwoners zich prettig en veilig voelen. De openbare ruimte vormt de basis voor dagelijks leven, ontmoeting en gezondheid. De inzet is gericht op een schone, hele en veilige leefomgeving, met een goede balans tussen gebruik, kwaliteit en uitstraling. De gemeente stimuleert inwoners om hieraan bij te dragen.

Schoon, heel en veilig als basisniveau

Het onderhoud van de openbare ruimte moet op orde en zichtbaar zijn. De gemeente gaat snel aan de slag met het opruimen van zwerfvuil, het schoonmaken van graffiti en het repareren van kapotte voorzieningen. Overlast en vandalisme in de openbare ruimte worden actief tegengegaan met een combinatie van handhaving en preventie. Verlichting, inrichting en toezicht dragen bij aan een veilig gebruik van straten, pleinen en parken. Deze dienen te allen tijde in orde te zijn dan wel zo spoedig mogelijk hersteld te worden bij uitval of schade. Daarnaast zet de gemeente in op een duidelijke en toegankelijke meldstructuur en op snelle opvolging van meldingen.

Groen, klimaatbestendig en uitnodigend

Lisse blijft een groen dorp met een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving. Het bestaande groen wordt goed onderhouden en waar mogelijk versterkt om de biodiversiteit te verbeteren. De openbare ruimte wordt gebruikt voor ontmoeting, ontspanning en beweging. De gemeente benut kansen voor klimaatadaptatie, zoals extra groen, schaduw en wateropvang. Groen en openbare ruimte worden evenwichtig verdeeld over de wijken en waar mogelijk gecombineerd met andere functies, zoals ontmoeten, spelen of sporten, zodat de schaarse ruimte optimaal wordt benut.

De raad stimuleert ontmoetingsplekken zoals pleinen, parken, speelplekken en bankjes zodat de openbare ruimte bijdraagt aan sociale samenhang. De gemeente ondersteunt initiatieven die leiden tot meer contact tussen inwoners en houdt daarbij rekening met verschillende doelgroepen, zoals jongeren, ouderen en gezinnen.

Inwoners en samenleving aan zet

Leefbaarheid is een gezamenlijke opgave. Inwoners worden proactief betrokken bij plannen voor hun leefomgeving en de gemeente biedt ruimte voor initiatieven van bewoners, verenigingen en ondernemers. De gemeente stimuleert adoptiegroen en maakt dit beter bekend, zodat meer inwoners samen in hun wijk aan de slag gaan met groen. Ook ondersteunt de gemeente initiatieven voor bijvoorbeeld onderhoud of verbeteringen in de openbare ruimte. Daarbij maakt de raad duidelijke afspraken over het aantal initiatieven dat bereikt kan worden en stelt passende (wijk)budgetten beschikbaar, met aandacht voor goede begeleiding, continuïteit en veiligheid van leefomgeving. Omdat er budget beschikbaar is, houdt de gemeente rekening met de kosten bij het maken van keuzes en het bepalen van de ambities.

Zorgvuldig beheer en een levendige openbare ruimte

De inrichting van de openbare ruimte gebeurt zorgvuldig en toekomstgericht. De gemeente maakt integrale afwegingen tussen leefbaarheid, bereikbaarheid, duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. Bij nieuwe ontwikkelingen staat leefbaarheid vanaf het begin centraal. De gemeente houdt oog voor toegankelijkheid voor alle inwoners, waaronder mensen met een beperking.

Het centrum en de wijken blijven aantrekkelijke plekken om te verblijven. Vanuit de vastgestelde Centrumaanpak zet de gemeente in op het vergroenen van het centrum en stelt zij hiervoor budget beschikbaar. Daarnaast ondersteunt de gemeente een gevarieerd gebruik van de openbare ruimte, zoals voor winkels, horeca, evenementen en recreatie, en bewaakt hierbij de balans tussen levendigheid en leefbaarheid. Vanuit de Centrumaanpak onderzoekt de gemeente samen met ondernemers de mogelijkheden om toiletten openbaar beschikbaar te stellen en stelt zij hiervoor budget beschikbaar.

Bestuursopdrachten

- ➔ De raad geeft het college opdracht om binnen de bestaande beheerplannen inzichtelijk te maken welke verbeteringen mogelijk zijn op het gebied van onderhoudsniveaus, maaibeleid, kwaliteit van fiets- en wandelverbindingen en leefbaarheid in de wijken, inclusief de financiële consequenties daarvan.
- ➔ De raad vraagt het college om naar ruimtelijk, financieel en technisch uitvoerbare mogelijkheden te zoeken voor vergroening en klimaatadaptatie in de openbare ruimte met als uitgangspunt het 3 - 30 - 300 model (drie zichtbare bomen vanuit elk huis, 30 procent van de openbare ruimte bedekt door bladerdak, een stukje groen op maximaal 300 meter afstand).



2.4 Duurzaamheid

Verduurzaming is noodzakelijk voor een toekomstbestendig Lisse

Duurzaamheid wordt door de raad gezien als een samenhangende opgave op het gebied van energie, klimaat, groen en circulariteit, met oog voor het dorpse karakter van Lisse en de kwaliteit van de leefomgeving. De raad vindt dat verduurzaming noodzakelijk is om Lisse toekomstbestendig, gezond en leefbaar te houden voor huidige en toekomstige generaties.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

De gemeente en de gemeenschap hebben op duurzaamheid gezamenlijk een verantwoordelijkheid, ieder vanuit eigen rol en verantwoordelijkheid. Het is aan iedereen om daar voor Lisse aan bij te dragen. De gemeente geeft hierin het goede voorbeeld. Door passende maatregelen te nemen op het eigen vastgoed, het eigen verbruik te verminderen en door maatschappelijk verantwoord inkopen. De gemeente ondersteunt inwoners, verenigingen en ondernemers door goede voorlichting en het kunnen nemen van praktische en concrete maatregelen die gericht zijn op besparing, opwek en verbruik. Immers, duurzaamheid biedt kansen voor innovatie, lagere lasten en een gezondere leefomgeving. De raad wil met HLTsamen één toegankelijk energie- en duurzaamheidsloket inrichten. We communiceren vanuit één herkenbare identiteit en tegelijk wordt dit de plek voor onafhankelijk advies, praktische ondersteuning en hulp op maat. Via dit loket versterken we bovendien de samenwerking met vrijwilligers, energiecoöperaties, bewonersinitiatieven en andere partners. We brengen kennis en daadkracht samen om lokale oplossingen betaalbaar en leefbaar te houden.

Duidelijke keuzes op energie

De raad zet energiebesparing voorop. Het verminderen van energieverbruik door inwoners, verenigingen en ondernemers draagt bij aan lagere lasten, minder uitstoot en een robuuster energiesysteem. Dat systeem staat door netcongestie onder grote druk. Daarom wil de raad in de openbare ruimte prioriteit geven

aan maatregelen die nodig zijn voor een stabiele en toekomstbestendige energie-infrastructuur. Mede omdat het terugdringen en voorkomen van netcongestie een belangrijk randvoorwaarde is om woningen te kunnen bouwen.

Bij het opwekken van energie heeft 'zon op dak' voorkeur boven windmolens. Zonneweides die ten koste gaan van het buitengebied zijn alleen bespreekbaar mits de weides kleinschalig zijn en het landschap niet onevenredig aantasten en altijd afwegend tegen andere belangen. Want de raad wil de lokale energiebehoefte zelf of binnen de eigen regio Holland-Rijnland zien op te wekken. Steun blijft voor het initiatief van de Energie Coöperatie Lisse (ECL) om een zonneweide te realiseren op de voormalige vuilnisbelt.

Gezamenlijk investeren in warmte

Voor warmte is een alternatief nodig voor gas. De raad ziet dat dit alleen slaagt bij grootschalige projecten die aantrekkelijk zijn om in te investeren en die ervoor moeten zorgen dat de betaalbaarheid voor de inwoners en ondernemers niet verslechtert. Daarom werkt de gemeente Lisse samen met buurgemeenten en andere partners om tot de ontwikkeling van een warmtenet te komen. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan randvoorwaarden en spelregels die nodig zijn voor ondernemers en inwoners om dit te kunnen laten slagen.

De gemeente Lisse ziet als onderdeel van de Bollenstreek aardwarmte als een strategische pijler voor de toekomstige warmtevoorziening en wil deze bron actief ontwikkelen. De gemeenten, waaronder ook Lisse, zetten de bestaande regionale samenwerking voort. Zij werken volgens de Startnotitie Warmtenet Bollenstreek toe naar een collectief warmtenet en mogelijk publiek warmtebedrijf. Het gezamenlijke doel is een duurzame en betrouwbare warmtevoorziening voor inwoners en bedrijven.

Samenhang met andere ontwikkelingen

De raad ziet in dat de ontwikkelingen op energie en warmte snel gaan en dat het complex is om die



ontwikkelingen steeds goed te kunnen duiden, gelet op de samenhang met allerlei andere thema's als wonen, mobiliteit, gezondheid, etc. Het is lastig te voorzien wat die ontwikkelingen betekenen voor de langetermijndoelen, de gekozen strategie en de uitvoering. Daarom geeft de raad de opdracht om hier een verkenning naar uit te laten voeren, zodat in deze bestuursperiode de koers beleidsmatig kan worden herijkt. Door duidelijke keuzes te maken kunnen we inwoners, verenigingen en ondernemers ondersteunen bij het maken van afwegingen voor toekomstige investeringen.

Bescherming en versterking van groen, water en landschap

De raad wil groen, water, natuur en landschap behouden en versterken. Biodiversiteit, klimaatadaptatie (zoals waterberging en hittestress) en een zorgvuldig ruimtegebruik zijn belangrijke uitgangspunten bij een gebiedsontwikkeling. Ontwikkelingen houden

daarom rekening met het karakteristieke landschap van de Duin- en Bollenstreek dat bijdraagt aan een prettige en vitale leefomgeving voor onze inwoners. De raad geeft het college de opdracht om in het nieuwe groenbeheersplan een pilot op te nemen voor meer biodiversiteit en klimaatadaptatiemogelijkheden in het bestaande groen.

Daarnaast vraagt de raad het college om te onderzoeken hoe versnelling van innovatie en verduurzaming in de bollensector kan bijdragen aan nagenoeg emissieloze teelt. Daarbij staat de eigen verantwoordelijkheid van de sector voorop. De gemeente neemt een verbindende rol in door ondernemers, kennisinstellingen, hoogheemraadschap, provincie en regionale partners bij elkaar te brengen, zodat gezamenlijk wordt gewerkt aan verduurzaming, waterkwaliteit, bodemkwaliteit en een toekomstbestendige bollenteelt.

Kaderrichtlijn water

De Kaderrichtlijn water schrijft voor dat al het grond- en oppervlaktewater eind 2027 gezond, schoon en ecologisch in balans moet zijn. De raad heeft opdracht gegeven om dit jaar meer inzicht te krijgen en een dialoog te kunnen voeren over de gevolgen van de Kaderrichtlijn water. Zodat de raad indien nodig zijn rol kan pakken om de opgave voor de gemeente Lisse te realiseren.

Grondstoffen voor de toekomst

In een circulaire samenleving is zuinig omgaan met grondstoffen heel belangrijk. Dat begint met voorkomen van onnodig grondstoffengebruik. Hiervoor werkt de gemeente volgens het Uitvoeringsprogramma "Samenwerken aan een circulaire economie 2025-2028" zodat voorkomen wordt dat grondstoffen afval worden. Als dat desondanks toch gebeurt, is afvalscheiding heel belangrijk zodat grondstoffen niet verloren gaan voor de toekomst.

Zoals afgesproken bij het vaststellen van het meest recente grondstoffenbeleid, geeft de raad de opdracht om gedurende deze bestuursperiode een besluit te kunnen nemen over een wijze van afvalinzameling waarbij rekening wordt gehouden met de nieuwe

landelijke wet- en regelgeving, het scheidingsgedrag en de marktontwikkelingen op grondstoffen zoals papier en plastic. Daarbij hoort ook de ontwikkeling op het gebied van nascheiding.

De raad is van mening dat het wenselijk is als zoveel mogelijk gemeenten in de Duin- en Bollenstreek of zelfs gemeenten die zijn aangesloten bij de Meerlanden tot hetzelfde grondstoffenbeleid komen als het gaat om de wijze van afvalscheiding. Dit voorkomt waterbedeelt bij restafval en investeringen kunnen daardoor beter op elkaar worden afgestemd.

Duurzaamheid als afwegingskader

Duurzaamheid is in de omgevingsvisie en in de openbare ruimte een belangrijk criterium. Daarom is duurzaamheid bij nieuw beleid en uitvoering onderdeel van het afwegingskader waarin ook rekening wordt gehouden met criteria als leefbaarheid, betaalbaarheid en economische ontwikkeling. De raad verliest hierbij de kwetsbare groepen niet uit het oog, in de wetenschap dat in het hier en nu ook al sprake is van energiearmoede. De raad wil in haar eigen beleid zoveel mogelijk voorkomen dat verduurzamingsmaatregelen leiden tot onevenredige lastenverzwaringen.

Bestuursopdrachten

- De raad geeft het college de opdracht om hoge prioriteit te geven aan de aanpak van netcongestie en actief met het waterschap, netbeheerders, ondernemers en andere overheden samen te werken aan oplossingen die woningbouw, verduurzaming en economische ontwikkeling mogelijk blijven maken.
- De raad geeft het college opdracht om de raad twee keer per jaar te informeren over de stand van zaken van het warmtenet.
- De raad vraagt het college om te verkennen of het energieloket kan worden uitgebreid met adviezen over duurzaamheid en hierbij samen te werken met Hillegom, Teylingen en andere gemeenten in de regio.
- De raad vraagt het college om te onderzoeken hoe versnelling van innovatie en verduurzaming in de bollensector kan bijdragen aan nagenoeg emissieloze teelt. Daarbij staat de eigen verantwoordelijkheid van de sector voorop.
- De raad geeft het college de opdracht om een strategische verkenning uit te voeren naar de te verwachten ontwikkelingen op energie en warmte zodat het huidige beleid hiervoor zo nodig kan worden bijgesteld.
- De raad geeft het college de opdracht om in het nieuwe groenbeheersplan een pilot op te nemen voor meer biodiversiteit en klimaatadaptatiemogelijkheden in het bestaande groen.
- De raad geeft het college de opdracht om de raad inzicht te geven over de gevolgen van de Kaderrichtlijn Water en hierover de dialoog met de raad te voeren zodat de raad in staat is om zijn rol te pakken om de opgave voor de gemeente Lisse te realiseren.
- De raad geeft het college de opdracht om gedurende deze bestuursperiode een voorstel voor te leggen voor een wijze van afvalinzameling, waarbij rekening wordt gehouden met de nieuwe landelijke wet- en regelgeving, het scheidingsgedrag en de marktontwikkelingen op grondstoffen zoals papier en plastic. Daarbij hoort ook de ontwikkeling op het gebied van nascheiding.

Verschillen waar het debat in de raad over wordt gevoerd

- Bij het uitvoeren van de strategische verkenning of kleine windmolens bijdragen aan de eigen energie-opwek, of dit wenselijk is en wat de mogelijkheden zijn om dit eventueel te faciliteren.
- Bij het nieuwe grondstoffenbeleid over de wijze van afvalinzameling, waaronder de huidige werkwijze, diftar en nascheiding.



3.1 Economie, toerisme en recreatie

Toerisme, recreatie en flower science waardevolle economische pijlers

Economie wordt door de raad gezien als een belangrijke drager van leefbaarheid, voorzieningenniveau en bestaanszekerheid. Lisse moet niet verworden tot een woongemeente, maar aantrekkelijk blijven om te kunnen wonen en werken in hoogwaardige bedrijvigheid. Onder economie worden toerisme, recreatie en de bollensector met "flower science" gezien als waardevolle economische pijlers.

Sterke lokale economie en ondernemerschap

De raad ziet dat er werk aan winkel is om niet alleen nu maar ook in de toekomst te kunnen spreken van een sterke lokale economie waarin ondernemerschap de ruimte heeft voor ontwikkeling en ontplooiing. Een lokale economie die is samengesteld uit grote bedrijven, het midden- en kleinbedrijf en zelfstandigen die elkaar weten te vinden in de diverse netwerken. Fysiek en digitaal. De raad geeft daarom opdracht om een verkenning te doen naar de toekomstbestendigheid van onze lokale economie met daarbij een advies voor de doorontwikkeling en de rolneming vanuit het gemeentebestuur.

De raad ziet graag dat de gemeente niet alleen een faciliterende rol, maar ook een aanjagende rol aanneemt. In het faciliteren wordt in gesprek met ondernemers gekeken naar minder regeldruk en versimpeling van dienstverlenende processen zoals vergunningen. Daar waar mogelijk vergunnen we opdrachten aan lokale ondernemers. In het aanjagen gaat het om het verder uitbouwen en onderhouden van netwerken die bestaan uit ondernemers. Maar ook het aanjagen van het opnieuw benutten of transformeren van grotere leegstaande bedrijfspanden (zoals het oude pand van Onderwater tussen de Heereweg en de Achterweg-Zuid).

Samen sterk in de regio

De raad is het erover eens dat een sterk samenspel

in de regio direct en indirect bijdraagt aan een sterke lokale economie. De Economic Board Duin- en Bollenstreek (EBDB) speelt hierin een belangrijke rol. De raad is van mening dat de huidige Economic Board zijn meerwaarde moet aantonen. Daarbij wil de raad goed geïnformeerd blijven over concrete plannen en resultaten. Bijvoorbeeld door de (EBDB) jaarlijks te vragen een stand van zaken te geven in een beeldvormende raad en tussendoor rapportages te ontvangen.

Naast de Duin- en Bollenstreek is voor de economie van de gemeente Lisse ook van belang wat de ontwikkelingen zijn in de gemeenten Haarlemmermeer (Schiphol) en Leiden (Key Region/Bio Science Park). In de eerdergenoemde verkenning moet daarom ook worden meegenomen wat nodig is voor een sterk samenspel met deze buurgemeenten.

Vitaal en aantrekkelijk dorpscentrum

De raad is het erover eens dat het dorpscentrum aantrekkelijk, levendig en goed bereikbaar moet zijn voor inwoners, ondernemers en bezoekers. Voor de raad is de vastgestelde Centrumaanpak het middel om daar richting en uitvoering aan te geven. Een gezonde mix van winkels, horeca, publieke dienstverlening en ontmoetingsplekken draagt bij aan de kwaliteit van het centrum. Waarbij de weekmarkt ruimte krijgt voor groei en sterke aantrekkingskracht. De raad geeft opdracht om voor de weekmarkt een voorstel te maken waarin wordt aangegeven wat hiervoor nodig is en waarin ook wordt meegenomen hoe de onevenwichtigheid in kosten meer in balans kan worden gemaakt. Naast het centrum ziet de raad de Poelmarkt ook als vitaal onderdeel van het voorzieningenniveau van de Poelpolder.

Ruimte voor vitale bedrijventerreinen

Bedrijventerreinen zijn een belangrijke voorziening voor onze lokale economie. De raad is het erover eens dat de gemeente met grote urgentie de

3. Domein Bedrijvigheid



regionale bedrijventerreinenstrategie vertaalt naar een lokale bedrijventerreinenstrategie. Prioriteiten zouden moeten zijn: revitalisering en zo mogelijk vergroenen, beter benutten van vierkante meters en geen krimp van bedrijventerreinen. Wat betekent dat compensatie moet worden gevonden bij transformatie. De raad vindt het van belang dat ondernemers betrokken worden bij de totstandkoming van de lokale bedrijventerreinenstrategie en dat met de provincie Zuid-Holland wordt afgestemd hoe meer ruimte voor bedrijvigheid en transformatie tot een win-winsituatie binnen de regio kunnen leiden.

Toerisme met meerwaarde en regie

Toerisme levert een belangrijke bijdrage aan de lokale economie en het voorzieningenniveau. De raad erkent de waarde van toerisme en recreatie, onder andere rond Keukenhof en in de Duin- en Bollenstreek. Tegelijkertijd is er overeenstemming dat toerisme in balans moet zijn met leefbaarheid, bereikbaarheid en het dorpse karakter van Lisse. De gemeente zet zich in om overlast te beperken en de positieve effecten van toerisme te benutten voor inwoners en ondernemers. Keukenhof is een belangrijke strategische partner.

De gemeente en Keukenhof bespreken bij de jaarlijkse evaluatie van het convenant tussen de gemeente en Keukenhof of er aanvullende samenwerkingsmogelijkheden in het convenant mogelijk zijn.

Recreatie en groen voor inwoners én bezoekers

Recreatie, sport, fiets- en wandelmogelijkheden en toegankelijk groen zijn van groot belang voor gezondheid, welzijn en ontmoeting. De raad zet in op het behouden en versterken van recreatieve voorzieningen die in de eerste plaats ten goede komen aan inwoners en daarnaast aantrekkelijk zijn voor bezoekers. Ontwikkelingen in recreatie houden rekening met natuur, landschap en draagvlak in de omgeving. In een actualisatie van de visie op recreatie moet opnieuw worden meegenomen wat kansen zijn voor aanlegmogelijkheden voor vaartuigen, plaatsen voor campers (om overlast in Lisse te voorkomen), het recreatief gebruik van dijken en de eventuele mogelijkheid voor een wandelpad naast de Ringvaart en Greveling.

Balans tussen economie, leefomgeving en duurzaamheid

Economische ontwikkeling, toerisme en recreatie worden gezien in samenhang met leefomgeving en duurzaamheid. De raad kiest voor kwaliteit en balans: economische activiteiten moeten bijdragen aan een aantrekkelijk, leefbaar en herkenbaar Lisse. Duurzaamheid en toekomstbestendigheid zijn richtinggevend bij nieuwe initiatieven, zonder onnodige belemmering van lokaal ondernemerschap en ruimte voor maatwerk.

Arbeidsmigranten

Arbeidsmigranten leveren een belangrijke bijdrage aan de economie. Zij hebben recht op fatsoenlijke en veilige huisvesting en bescherming tegen misstanden. De gemeente zet in op regulering en handhaving om misstanden en overbewoning te voorkomen, in afstemming met regionale afspraken en economische ontwikkelingen. Het bestaande beleid en

de bestaande beleidsregels zijn het vertrekpunt. Ook wordt aangesloten bij projecten binnen de pijler arbeidsprogramma van de Regiodeal sierteelt en de Human Capital Agenda Holland Rijnland. De gemeente stimuleert dat arbeidsmigranten zoveel mogelijk buiten de dorpskern wonen. De raad geeft opdracht te onderzoeken of er meer mogelijkheden zijn te creëren voor centrale woonvoorzieningen buiten de dorpskern en het plaatsen van (tijdelijke) woonvoorzieningen op het terrein van de werkgever.

Arbeidsmigranten worden gestimuleerd om zo snel als mogelijk deel te nemen aan de samenleving via de Nederlandse taal en zich te registreren bij een lang(er) verblijf. De raad geeft het college de opdracht het ingezette beleid voor arbeidsmigranten actief voort te zetten en uit te voeren. Arbeidsmigranten die in Lisse wonen of werken worden ondersteund bij taal, participatie en integratie, terwijl tegelijkertijd wordt ingezet op goede huisvesting en naleving van arbeidsvoorwaarden.

Bestuursopdrachten

- ➔ De raad vraagt het college om samen met de Economic Board verdere samenwerking met de Key Region en Haarlemmermeer te onderzoeken en hierover in gesprek te gaan met de raad.
- ➔ De raad geeft opdracht om een verkenning te doen naar de toekomstbestendigheid van onze lokale economie met daarbij een advies voor de doorontwikkeling en de rolneming vanuit het gemeentebestuur. Hierin wordt ook meegenomen wat nodig is voor een sterk samenspel met de diverse buurgemeenten.
- ➔ De raad geeft opdracht om voor de weekmarkt een voorstel te maken waarin wordt aangegeven wat nodig is voor groei en sterke aantrekkingskracht en waarin ook wordt meegenomen hoe de onevenwichtigheid in kosten meer in balans kan worden gemaakt.
- ➔ De raad geeft opdracht om in een actualisatie van de visie op recreatie opnieuw mee te nemen wat kansen zijn voor aanlegmogelijkheden voor vaartuigen, plaatsen voor campers (om overlast in Lisse te voorkomen), het recreatief gebruik van dijken en de eventuele mogelijkheid voor een wandelpad naast de Ringvaart en Greveling.
- ➔ De raad geeft het college de opdracht om te komen tot een toekomstbestendige lokale bedrijventerreinenstrategie, met als uitgangspunt de economie van morgen.
- ➔ De raad draagt het college op om prioriteit te geven aan de voortzetting en uitvoering van het vastgestelde beleid ten aanzien van arbeidsmigranten (huisvesting, inschrijving GBA).
- ➔ De raad geeft het college opdracht te onderzoeken of er meer mogelijkheden zijn te creëren voor centrale woonvoorzieningen buiten de dorpskern en het plaatsen van (tijdelijke) woonvoorzieningen op het terrein van de werkgever.

Verschillen waar het debat in de raad over wordt gevoerd

- ➔ Bij de verkenning naar de toekomstbestendigheid. Wat kan de bollensector in de toekomst (nog) bijdragen aan een lokale toekomstbestendige economie, gelet op de signalen over verzilting van bollengrond en de kansen op hoogwaardige bedrijvigheid zoals flower science?
- ➔ Arbeidsmigranten, het spanningsveld tussen het realiseren van adequate woonvoorzieningen door verhuurder - werkgever enerzijds en de machtspositie verhuurder - werkgever van arbeidsmigranten waarvan geadviseerd wordt die te scheiden.

4.1 Bestuur en intergemeentelijke samenwerking Sterk, rechtvaardig en veerkrachtig bestuur

De raad ziet dat de wereld om ons heen steeds ingewikkelder wordt. Uitdagingen zijn groot, verwachtingen zijn hoog, randvoorwaarden en rolduidelijkheid zijn niet altijd aanwezig en het vertrouwen in de overheid, en dus ook in het gemeentebestuur, is geen vanzelfsprekendheid. Dit vraagt om een lokaal gemeentebestuur dat sterk en rechtvaardig kan optreden en effectief kan opereren vanuit verschillende bestuurlijke rollen. Een bestuur dat veerkrachtig is, kijkt naar de toekomst en in staat is de publieke waarden te borgen. De raad pakt met het college en de ambtelijke organisatie deze handschoen op.

Samenwerking waar dat meerwaarde heeft

De raad erkent dat sommige opgaven, zoals wonen, mobiliteit, zorg en regionale belangenbehartiging, de schaal van Lisse overstijgen. Intergemeentelijke samenwerking is daarom soms onvermijdelijk, soms opgelegd en soms onmisbaar om een resultaat met duidelijke meerwaarde te bereiken. Daarbij kijken we niet alleen naar samenwerking binnen de HLT-gemeenten, de Duin- en Bollenstreek of de regio Holland Rijnland, maar zetten we ook in op een actieve lobby richting provincie, Rijk en Europese Unie, onder meer om subsidies en ondersteuning voor onze opgaven te kunnen binnenhalen. Daarvoor is het nodig onze ambitie en beoogde aanpak scherp te formuleren, dat raad en college zichtbaar en herkenbaar zijn in de regio, daar strategische posities verwerven, en met partners coalities kunnen vormen voor de lokale opgaven.

Intergemeentelijke samenwerking kritisch en toetsbaar organiseren

De raad wil bestaande en nieuwe samenwerkingsverbanden kritisch en periodiek

evalueren op doelmatigheid, democratische controle en de meerwaarde voor de inwoners van Lisse. Daarmee houdt de raad beter zicht op kosten, prestaties en de kwaliteit van besluitvormingsprocessen binnen deze samenwerkingen. De expertteams blijven hierbij behouden als belangrijke toetsende en adviserende organen. De raad neemt meer regie in de gemeenschappelijke regelingen. De positie van de gemeenteraad bij regionale samenwerkingen wordt versterkt door duidelijke kaders, mandaten en evaluatiemomenten. Voor de ambtelijke werkorganisatie HLTsamen geldt dat we erop letten dat inhuur wordt ingezet waar dat aantoonbaar noodzakelijk is. We monitoren de externe inhuur kritisch en kijken daarbij gericht naar de reden voor inhuur.

Behoud van de identiteit en zeggenschap van Lisse

Samenwerking zien we als een krachtig middel om de kwaliteit van de dienstverlening te versterken, efficiënt om te gaan met middelen en onze slagkracht te vergroten. Daarbij staat de eigen identiteit van Lisse centraal: een zelfstandige, herkenbare gemeente met betrokken inwoners en een bestuur dat dicht bij de samenleving staat. Door gericht samen te werken, benutten we kansen en kennis, terwijl lokale belangen, democratische invloed en de verbondenheid met onze gemeenschap verankerd blijven.

Bestuursopdracht

- ➔ De raad neemt meer regie in regionale samenwerkingen en versterkt zijn positie door duidelijkere kaders, mandaten en periodieke evaluaties op doelmatigheid, democratische controle en de meerwaarde voor de inwoners van Lisse.

4. Domein Bestuur

4.2 Dienstverlening

Klantvriendelijke en doeltreffende dienstverlening

Dienstverlening is een breed begrip en heeft een brede reikwijdte vanwege de grote hoeveelheid en diversiteit van taken die de gemeente uitvoert, al dan niet met andere (overheids)partners. Ontwikkelingen in onze samenleving vragen om een consistente, integrale werkwijze. Daarnaast worden in toenemende mate eisen gesteld aan de gemeentelijke dienstverlening. Waaronder het één-overheidsprincipe, digitale beveiliging en privacy, toegankelijkheid en het werken met VNG-standaarden. Uitgangspunt is een adequate, klantvriendelijke, v(aardige) werkwijze naar inwoners toe. Daarbij gaan we uit van vertrouwen en goede intenties.



Betrouwbaarheid en duidelijke communicatie

De raad vindt het belangrijk dat de gemeente duidelijk en begrijpelijk communiceert met inwoners en ondernemers. Daarom gebruiken we zoveel mogelijk taalniveau B1 in onze brieven, webteksten en andere communicatie. Niet alle documenten kunnen op B1 worden geschreven, zoals technische of juridische bijlagen voor de gemeenteraad. In die gevallen zorgen we voor een duidelijke uitleg of samenvatting in begrijpelijke taal, zodat inwoners toch goed kunnen volgen waar het over gaat en welke afwegingen zijn gemaakt. We blijven werken aan begrijpelijke communicatie, zodat iedereen kan meedoen en de gemeente toegankelijk blijft voor alle inwoners. De gemeente doet wat zij belooft en versterkt daarmee haar reputatie als betrouwbare overheid.

Gebruik van kunstmatige intelligentie hiervoor wordt in dit kader aangemoedigd. Daarnaast vinden we het belangrijk dat afgesproken termijnen worden nagekomen en dat inwoners tijdig terugkoppeling krijgen wanneer besluiten langer op zich laten wachten. In dat kader streven we ernaar dat uiterlijk in 2029 ten minste 90 procent van de terugbelverzoeken en e-mails tijdig wordt afgehandeld. In de verkenning aanpak toekomstbestendige dienstverlening dat in 2026 aan de raad wordt voorgelegd, moet worden meegenomen wat hiervoor nodig is.

Mensgerichte en toegankelijke dienstverlening

Dienstverlening is toegankelijk, duidelijk en gericht op de menselijke maat. Wij streven naar kwaliteit boven kwantiteit als het gaat om goede dienstverlening. Regels worden toegepast zoals ze bedoeld zijn, niet uitsluitend volgens de letter van de wet. Maatwerk is daarbij geen standaard werkwijze, maar wordt ingezet wanneer dat nodig is om tot een redelijke en passende oplossing te komen. Zo bouwen we aan een betrouwbare en toegankelijke overheid die inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties, waaronder kerken, zorgvuldig en met aandacht ondersteunt.

Digitaal slim en fysiek warm

De mogelijkheden om onze dienstverlening te verbeteren door digitale hulpmiddelen nemen in rap tempo toe. De raad ziet graag dat deze mogelijkheden worden benut om inwoners sneller en beter te helpen en om processen te vereenvoudigen. Digitalisering kan naast gebruiksgemak ook ondersteunen bij begrijpelijkheid en inclusiviteit waardoor slechthorenden en -zienden en anderstaligen ook hun weg weten te vinden. Kunstmatige intelligentie en digitale innovaties worden verantwoord ingezet om dienstverlening persoonlijker, sneller en begrijpelijker te maken. Bij het gebruik houden we wel grip op digitale hulpmiddelen zoals algoritmen en kunstmatige intelligentie. Inwoners die minder digitaal vaardig zijn of behoefte hebben aan persoonlijk overleg, moeten zonder drempels bij de gemeente terecht kunnen. Digitale dienstverlening mag nooit leiden tot uitsluiting.

De raad kijkt uit naar de aanpak toekomstbestendige dienstverlening. Wanneer inwoners vastlopen in complexe processen, kunnen zij terecht bij een medewerker van de organisatie die hen helpt 'de weg binnen de organisatie en tussen overheidsorganisaties te vinden.' Voor ondernemers blijft de contactfunctionaris bedrijven een belangrijk aanspreekpunt; deze functie willen we behouden, beter positioneren en nog zichtbaarder maken voor ondernemers.

Maatwerk binnen duidelijke kaders

Maatwerk in dienstverlening is nodig om recht te doen aan individuele situaties. Het uitgangspunt hierbij is dat maatwerk zorgvuldig wordt toegepast, goed wordt gemotiveerd en binnen duidelijke beleids- en wettelijke kaders blijft. Zo wordt ruimte geboden aan de menselijke maat, zonder dat rechtsgelijkheid of voorspelbaarheid onder druk komen te staan. Een zorgvuldige afweging van alle belangen moet altijd mogelijk zijn.

Bestuursopdrachten

- De raad draagt het college op om in het nieuwe beleid voor toekomstbestendige dienstverlening op te nemen wat ervoor nodig is om in 2029 ten minste 90 procent van de terugbelverzoeken en e-mails tijdig te kunnen afhandelen.
- De raad draagt het college op om in het nieuwe beleid voor toekomstbestendige dienstverlening op te nemen hoe heldere en begrijpelijke taal op taalniveau B1 zoveel mogelijk kan worden gerealiseerd.
- De raad draagt het college op om de dienstverlening mensgericht, toegankelijk en begrijpelijk vorm te geven, met aandacht voor persoonlijk contact en maatwerk voor inwoners die extra ondersteuning nodig hebben. Uitgangspunt hierbij is betrouwbaarheid: de gemeente is zorgvuldig en voorspelbaar in haar handelen.
- De raad neemt meer regie in regionale samenwerkingen en versterkt zijn positie door duidelijkere kaders, mandaten en periodieke evaluaties op doelmatigheid, democratische controle en de meerwaarde voor de inwoners van Lisse.

Verschil waar het debat in de raad over wordt gevoerd

- Bij de behandeling van de verkenning aanpak toekomstbestendige dienstverlening: in hoeverre en met welke motivatie moet de gemeente anderstaligen faciliteren in haar dienstverlening?

4.3 Participatie en actief burgerschap

Betrokken inwoners basis voor een sterke democratie en goed bestuur

De raad vindt het belangrijk dat inwoners, ondernemers en verenigingen en stichtingen op verschillende manieren kunnen meedoen. Dat kan door mee te denken, informatie te krijgen, ideeën te delen, initiatieven aan te dragen of een mening te geven. Een mooi voorbeeld uit de praktijk is adoptiegroen. 'Meedoen' helpt om betere besluiten te nemen, zorgt voor meer begrip en versterkt het lokale bestuur. Daarom is participatie een vast onderdeel van hoe Lisse beleid maakt en uitvoert.

Waardering en ondersteuning van vrijwilligers en verenigingen

De raad spreekt grote waardering uit voor alle vrijwilligers, verenigingen en informele netwerken in Lisse. Zij zorgen voor een fijne, veilige en verbonden gemeenschap. De gemeente ondersteunt dit waar mogelijk door ruimte te geven, te helpen waar nodig en drempels weg te nemen. De gemeente behoudt de vrijwilligersprijzen, de vrijwilligersverzekering en het mantelzorgcompliment om zo waardering te laten zien. Initiatieven uit de samenleving worden aangemoedigd en serieus genomen.

Heldere en eerlijke participatie

Participatie is alleen waardevol als vooraf duidelijk is binnen welke kaders zij mee kunnen denken, waaraan inwoners kunnen bijdragen, hoe hun inbreng wordt gebruikt en wie uiteindelijk beslist. De gemeente communiceert transparant en is open en eerlijk over de rol en invloed van inwoners bij participatietrajecten. De resultaten van de participatie worden teruggekoppeld aan de participanten. Daarnaast wordt het resultaat van de participatie in het beleid of project breed gecommuniceerd.

Vorm en organisatie van participatie

Participatie vraagt om maatwerk. Niet ieder onderwerp heeft dezelfde vorm van betrokkenheid nodig. De

gemeente bepaalt bij elk project wat de beste manier is om inwoners en andere betrokkenen te informeren en te betrekken bij het maken en uitvoeren van beleid. En let daarbij op dat de verschillende groepen worden bereikt.

De gemeente werkt nu volgens het vastgestelde beleidskader participatie. Daarnaast stelt de gemeente in 2026 een nieuwe participatieverordening op. Dit is een set duidelijke spelregels waarin staat hoe inwoners en organisaties worden betrokken bij plannen en besluiten van de gemeente. Ook wordt in deze verordening het uitdaagrecht opgenomen. Dit betekent dat inwoners bepaalde taken van de gemeente kunnen overnemen, samen met het budget dat daarbij hoort. Hiervoor zijn duidelijke afspraken nodig tussen de gemeente en de inwoners die een taak willen uitvoeren. De gemeente bepaalt vooraf welke taken hiervoor geschikt zijn.

Actief burgerschap en eigen verantwoordelijkheid

De raad vindt het belangrijk dat inwoners zelf initiatief kunnen nemen. Burgerschap ontstaat vooral in het dagelijks leven: in buurten, bij verenigingen en in ideeën van inwoners zelf. De gemeente ondersteunt dit door ruimte te geven, te helpen waar nodig en mensen met elkaar te verbinden. Hierbij wordt niet te veel vastgelegd in regels, zodat er genoeg vrijheid blijft voor eigen initiatief. Tegelijk let de gemeente erop dat iedereen kan meedoen en zorgt dat ook minder actieve inwoners worden bereikt en dat initiatieven toegankelijk zijn voor verschillende groepen.

De raad vindt participatie voor kinderen en jongeren ook van belang als het gaat om de lokale democratie. Daarom wil de raad zich deze bestuursperiode blijven inzetten om deze doelgroep daarin te activeren.

Bestuursopdracht

- ➔ De raad geeft het college de opdracht om te onderzoeken hoe zowel het primair- als het voortgezet onderwijs meer betrokken kan worden bij de lokale democratie en actief burgerschap.

4.4 Veiligheid

Veiligheid als basis voor leefbaarheid

De gemeenteraad vindt dat veiligheid een essentiële basis vormt voor de leefbaarheid in Lisse. Inwoners moeten zich veilig voelen in hun woning, in hun wijk, in de openbare ruimte en in het centrum. De gemeente en inwoners, ondernemers en verenigingen zetten zich in voor een veilige, rustige en goed onderhouden leefomgeving waarin overtredingen en overlast worden aangepakt. De raad ziet graag dat samenwerking in wijken en op bedrijventerreinen wordt gestimuleerd. Een open houding, duidelijke communicatie en wederzijds respect vormen daarbij de basis.

Zichtbare en benaderbare handhaving en veiligheid

Voor de leefbaarheid zorgt de gemeente voor zichtbare en aanspreekbare handhaving in wijken en het centrum. De raad pleit zoveel mogelijk voor een integrale aanpak bij overlast, vandalisme en kleine criminaliteit. De gemeente treedt stevig op tegen overlastgevend gedrag en zorgt voor een schoon, heel en veilig en overzichtelijk straatbeeld. Dit betekent een combinatie van zichtbare handhaving, duidelijke regels en tijdig ingrijpen, in samenhang met preventieve maatregelen.

Handhavers zijn aanwezig, benaderbaar voor inwoners en treden waar nodig gericht, proportioneel en

zorgvuldig op, met oog voor de menselijke maat en de specifieke situatie. De raad beseft echter dat de capaciteit beperkt is en geeft opdracht om met een voorstel te komen tot uitbreiding. De raad vraagt het college inzicht te geven in de huidige inzet, capaciteit en knelpunten bij handhaving. Eventuele voorstellen voor uitbreiding van taken of bevoegdheden worden afzonderlijk, concreet en juridisch onderbouwd aan de raad voorgelegd.

Dat de politie lokaal dichtbij is, doet er volgens de raad toe als het gaat om de lokale veiligheid. De gemeenteraad is blij met de toezegging van de nationale politie dat het politiebureau in Lisse blijft, omdat we het belangrijk vinden dat de politie dichtbij en toegankelijk is. Dit is een belangrijk onderdeel voor de lokale veiligheid. Ook roept de raad op om politieke druk uit te oefenen om weer te komen op het niveau van het aantal wijkagenten waar Lisse recht op heeft (1 op 5000 inwoners). De raad staat terughoudend tegenover het gebruik van cameratoezicht. Cameratoezicht wordt alleen overwogen als er sprake is van structurele overlast en moet dan proportioneel en zo kort als noodzakelijk worden ingezet.





Digitale veiligheid

De samenleving digitaliseert en de criminaliteit ook. De gemeente blijft zich, in samenwerking met de politie en de bibliotheek, sterk maken voor voorlichting en bewustwording over digitale criminaliteit en informatieveiligheid. Naast de campagnes van het Rijk die deze thema's onder de aandacht brengen.

Femicide en huiselijk geweld

Helaas is er ook in Lisse sprake van huiselijk geweld en femicide. Wat meestal begint als subtiele vormen van controle door een (ex-)partner of familielid, escaleert gaandeweg naar erger. De raad spreekt uit dat iedere Lisser zich veilig moet kunnen voelen en veilig moet zijn in het eigen huis en de publieke ruimte. En roept alle Lissers op om misstanden zo vroeg mogelijk te melden. Het is namelijk voor een gemeente heel moeilijk om signalen van misstanden te krijgen. Binnen haar wettelijke taken geeft de gemeente actief uitvoering aan een samenhangende aanpak van huiselijk geweld en geweld tegen vrouwen, in lijn met de uitgangspunten van het Verdrag van Istanbul.

Preventie en vroegsignalering

Preventie is een belangrijk onderdeel van het veiligheidsbeleid. De gemeente werkt samen met inwoners, politie, jongerenwerk, onderwijs, zorginstellingen en maatschappelijke organisaties om problemen vroegtijdig te signaleren en escalatie te voorkomen. Ook bij jeugdproblematiek wordt als eerste ingezet op preventie. Het bieden van

begeleiding, perspectief en duidelijke grenzen vormt de vervolgaanpak.

Zorg en veiligheid in de wijk

De raad erkent dat een groeiende groep inwoners te maken heeft met onbegrepen of verward gedrag. Een effectieve aanpak vraagt om nauwe samenwerking tussen zorg en veiligheid. De gemeente werkt samen met partners en inwoners om passende zorg te organiseren en tegelijk de veiligheid in wijken en openbare ruimte te waarborgen.

Maatschappelijke weerbaarheid van inwoners in tijden van een crisis

De geopolitieke ontwikkelingen in de wereld zorgen voor spanningen in ons land en ons dorp. Als voorbereiding op een mogelijke ramp, cyberaanval of andere crisis wordt geadviseerd om ten minste 72 uur zelfredzaam te zijn. Om inwoners te ondersteunen tijdens zo'n ramp of crisis worden door de Veiligheidsregio Hollands-Midden steunpunten op diverse locaties neergezet. De raad geeft de opdracht dat één of meerdere steunpunten worden gerealiseerd in deze bestuursperiode. Waarbij steunpunten niet alleen praktische steun bieden aan onze inwoners, maar ook een plek zijn voor mentale en sociale ondersteuning.

Bestuursopdrachten

- De raad vraagt het college inzicht te geven in de huidige inzet, capaciteit en knelpunten bij handhaving en met een voorstel te komen over de uitbreiding van de capaciteit.
- De raad draagt het college op om met een voorstel te komen voor het opzetten van één of meerdere steunpunten voor praktische, sociale en mentale ondersteuning aan inwoners tijdens een crisis.
- De raad draagt het college op een integrale aanpak voor het versterken van de veiligheid uit te werken en uit te voeren.



4.5 Financiën Solide en verantwoord toekomstbestendig financieel beleid

De raad streeft naar een structureel sluitende meerjarenbegroting en een financieel beleid dat op de lange termijn robuust en verantwoord is. Structurele uitgaven worden gedekt met structurele middelen. Besluiten worden genomen met oog voor de financiële consequenties over meerdere jaren, zodat toekomstige generaties niet worden belast met onnodige risico's. Grote investeringen worden voorzien van een heldere onderbouwing, inclusief maatschappelijke effecten, de meerjarige gevolgen voor beheer en onderhoud en de financiële consequenties op de lange termijn.

Afwegingen voor nieuw beleid

Bij nieuwe beleidskeuzes wordt steeds een zorgvuldige afweging gemaakt tussen ambities en beschikbare middelen. Nieuwe uitgaven worden gedekt, waarbij structurele lasten en incidentele investeringen helder van elkaar worden onderscheiden.

Meer ruimte voor investeringen

Bij investeringen wil de raad de horizon van 4 naar 15 jaar verbreden, daarbij worden in beheerplannen de investeringen vertaald naar concrete projecten met bijbehorende bedragen en planning. Met de

doorontwikkeling van de planning- en controlcyclus wordt inzichtelijk gemaakt wat de beïnvloedbare ruimte is in de begroting, zodat raad en inwoners beter zicht krijgen op financiële keuzes. De raad geeft het college de opdracht 'Toekomstbestendig begroten' te evalueren en te herijken en de uitkomsten ervan aan de raad voor te leggen. Hierbij worden in ieder geval de volgende onderwerpen betrokken:

- het beleid ten aanzien van de reserves;
- het meer rekening houden met fluctuaties in inkomsten (bijvoorbeeld Rijksbijdragen) en uitgaven (bijvoorbeeld jeugdhulp).

De raad geeft het college opdracht om de financiële systematiek, reservepositie en begrotingssystematiek te evalueren en daarbij inzichtelijk te maken hoe de gemeente ook de komende jaren voldoende financiële ruimte kan creëren voor noodzakelijke investeringen, zonder de structurele financiële gezondheid uit het oog te verliezen. Onderdeel van de evaluatie is een inventarisatie van alle mogelijke toerekenbare kosten aan derden voor werkzaamheden en diensten van de organisatie. Hierbij wordt gekeken naar het totale financiële instrumentarium. De raad vraagt het college hierbij om lef en creativiteit, om ook andere financieringsbronnen aan te spreken. Denk bijvoorbeeld aan publieke - private samenwerkingen, het invoeren

van een toekomstbestendige riool- en waterzorgheffing of het inzetten van een lobbyist. Daarnaast kan de gemeente de inkomsten verhogen door het heffen van toeristenbelasting aan verblijvende arbeidsmigranten die niet geregistreerd zijn en een hogere uitkering uit het Gemeentefonds door de (snellere) registratie van arbeidsmigranten die in Lisse wonen.

Terughoudendheid in lastenverzwaring voor inwoners

De gemeentelijke lasten voor inwoners en ondernemers, zoals de onroerendezaakbelasting (ozb), Rioolheffing en Afvalstoffenheffing, blijven zo stabiel mogelijk. Lastenstijgingen blijven beperkt tot het noodzakelijke en vinden in beginsel alleen plaats op basis van inflatie of wettelijke verplichtingen. Verhogingen van lasten worden zorgvuldig afgewogen en zo veel mogelijk voorkomen. De raad geeft het college de opdracht om in de begroting 2027 een voorstel op te nemen voor afschaffing van de hondenbelasting, inclusief dekking. Dit mag niet leiden tot een verhoging van de ozb. De raad bepaalt in Toekomstbestendig begroten welke leges in welke mate kostendekkend zijn. De raad maakt daarbij onderscheid tussen leges voor omgevingsvergunningen en de overige leges. De raad geeft het college hiervoor de opdracht een onderzoek te doen naar de huidige

kostendekkendheid van de leges en de mogelijkheden om deze meer kostendekkend te maken.

Doelmatige en transparante besteding

Uitgangspunt is een doelgerichte en slagvaardige lokale overheid die de taken uitvoert waar de gemeente voor aan de lat staat. Publieke middelen worden doelmatig, efficiënt en transparant ingezet. De gemeente maakt duidelijke keuzes in prioriteiten en stuurt actief op kostenbeheersing. Uitgaven worden kritisch beoordeeld op effectiviteit en maatschappelijke meerwaarde. De raad wil inzetten op versterking van de werkorganisatie HLTsamen, en wil externe inhuur beperken. HLTsamen huurt alleen externen in als dit noodzakelijk is. Digitalisering en AI worden ingezet om dienstverlening te verbeteren, administratieve lasten te verminderen en publieke middelen effectiever in te zetten.

Maximaal benutten van externe middelen zoals subsidies

De gemeente gaat regionale, provinciale, landelijke en Europese middelen actiever benutten en werkt waar mogelijk samen met partners om financiële ruimte te vergroten. Dit draagt bij aan het realiseren van ambities zonder extra druk op lokale lasten. Hierbij houdt de gemeente steeds voor ogen dat samenwerking een middel is om haar doelen te bereiken en geen doel is op zichzelf.

De raad geeft opdracht aan het college om een inventarisatie te maken welke subsidies en andere externe financieringsbronnen voor Lisse tot de mogelijkheden behoren. Bij middelen met een eigen bijdrage van de gemeente wordt zoveel mogelijk bekeken of bestaande lasten meegewogen kunnen worden.

Afspraak is afspraak

Als de gemeente afspraken maakt met inwoners, ondernemers of verenigingen om voor een financiële bijdrage werkzaamheden voor de gemeente te verrichten dan houden beide partijen zich aan deze afspraken.

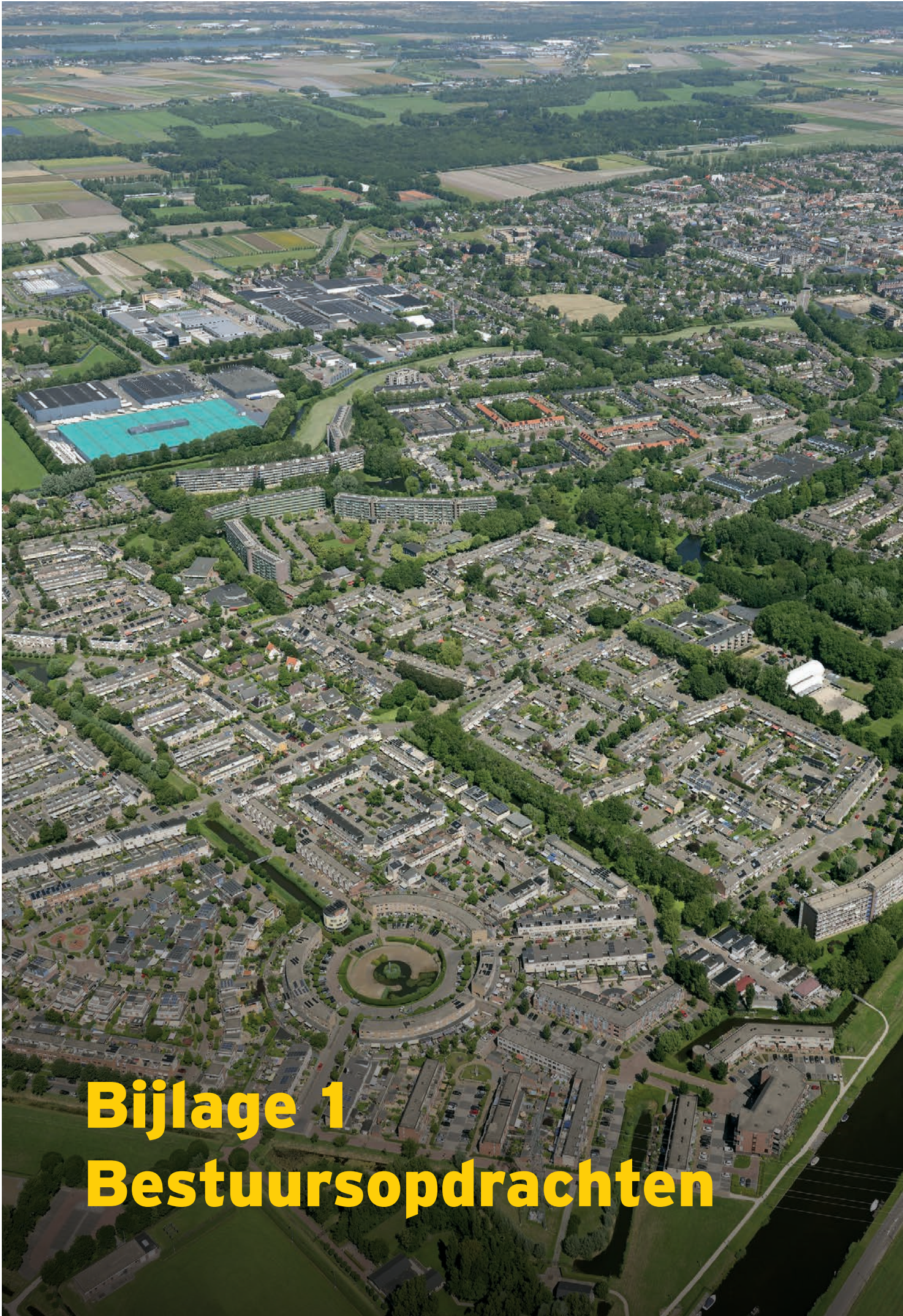
Bestuursopdrachten

- ➔ De raad geeft het college opdracht om de financiële systematiek, reservepositie en begrotingssystematiek te evalueren en daarbij inzichtelijk te maken hoe de gemeente ook de komende jaren voldoende financiële ruimte kan creëren voor noodzakelijke investeringen, zonder de structurele financiële gezondheid uit het oog te verliezen. Onderdeel van de evaluatie is een inventarisatie van alle mogelijke toerekenbare kosten aan derden voor werkzaamheden en diensten van de organisatie. Hierbij wordt gekeken naar het totale financiële instrumentarium.
- ➔ De raad vraagt het college om lef en creativiteit, om ook andere financieringsbronnen aan te spreken. Denk bijvoorbeeld aan publieke – private samenwerkingen, het invoeren van een toekomstbestendige riool- en waterzorgheffing of het inzetten van een lobbyist.
- ➔ De raad geeft opdracht aan het college om een inventarisatie te maken welke subsidies en andere externe financieringsbronnen voor Lisse tot de mogelijkheden behoren.
- ➔ De raad geeft het college de opdracht 'Toekomstbestendig begroten' te evalueren en te herijken en de uitkomsten ervan aan de raad voor te leggen. Hierbij worden in ieder geval de volgende onderwerpen betrokken:
 - het beleid ten aanzien van de reserves;
 - het meer rekening houden met fluctuaties in inkomsten (bijvoorbeeld Rijksbijdragen) en uitgaven (bijvoorbeeld jeugdhulp).
- ➔ De raad geeft het college de opdracht om in de begroting 2027 een voorstel op te nemen voor afschaffing van de hondenbelasting, inclusief dekking. Dit mag niet leiden tot een verhoging van de ozb.
- ➔ De raad geeft het college de opdracht een onderzoek te doen naar de huidige kostendekkendheid van de leges en de mogelijkheden om deze meer kostendekkend te maken.

Verschil waar het debat in de raad over wordt gevoerd

- ➔ De raad bespreekt of zij het college de opdracht mee wil geven om het HLT-bestuur mee te geven om bij de aanneme van vast personeel en de inhuur van tijdelijk personeel bij gelijke geschiktheid de voorkeur te geven aan een kandidaat uit de regio en hierover terug te koppelen aan de raad.





Bijlage 1

Bestuursopdrachten

Thema	Bestuursopdracht	Planning	Incidenteel/ Structureel budget
Domein Samenleven			
Welzijn en zorg	De raad verzoekt het college om de raad periodiek te blijven informeren of de voorgenomen bezuinigingen op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) worden doorgevoerd en gemonitord.	Doorlopend	N.v.t.
	De raad geeft het college de opdracht om een bijeenkomst te organiseren om de raad te informeren over de stand van zaken rondom maatschappelijke zorg in Lisse.	Q1 2027	N.v.t.
Sport en cultuur	De raad geeft de opdracht aan het college om in overleg met verenigingen, na te gaan hoe zij hun maatschappelijke verantwoordelijkheid al nemen, bijvoorbeeld in het bevorderen van inclusief sporten en van een gezonde leefstijl en het tegengaan van grensoverschrijdend gedrag en seksuele intimidatie. Het college organiseert indien nodig een themabijeenkomst waarin voorlichting en handvatten worden gegeven.	Q4 2027	N.v.t.
	De raad verzoekt het college om zich in te zetten om kinderen en mensen met een beperking waar mogelijk onderdeel te maken van het reguliere sportaanbod in Lisse. En om, als een vereniging het niet zelfstandig kan, samenwerking te stimuleren zodat het in gezamenlijkheid met andere verenigingen kan worden opgepakt.	Wordt al gedaan in een regionale samenwerking.	N.v.t. (aanvullende Rijksmiddelen voor uitbreiding)
	De raad geeft het college de opdracht om zijn visie en inzet op cultuur te verwoorden en de uitvoering ervan te verbinden aan de Maatschappelijke Agenda.	Q4 2027	1. Incidenteel voor uitvoering opdracht. 2. Structureel voor uitvoering visie en inzet.
	De raad vraagt het college inzicht te geven in de kosten van sport en hiervan jaarlijks een update te geven.	Q1 2027 en doorlopend	(Mogelijk) structureel
	De raad geeft het college de opdracht om in nieuw beleid op beheervormen en onderhoud en eigendom van sportaccommodaties op te nemen: - transparante keuzes over toekomstige (vervangings)investeringen; - spelregels over bijdragen die verwacht worden van verenigingen en stichtingen bij nieuwbouw en vervangingsinvesteringen in het geval de gemeente eigenaar is of wordt van de accommodatie.	Q3 2027	N.v.t.
	De raad geeft het college de opdracht om te onderzoek en of het Jeugdfonds voor Sport en Cultuur kan worden verbreed met volwassenen (minima), wat hiervan de kosten zijn.	Q4 2027	N.t.b.

Thema	Bestuursopdracht	Planning	Incidenteel/ Structureel budget
Jeugd en onderwijs	De raad geeft het college opdracht om de preventieve inzet binnen het jeugddomein verder te versterken, waarbij zowel wordt gekeken naar uitbreiding van de praktijkondersteuning Jeugd als naar de inzet en positionering van jongerenwerk.	Q2 2026	Structureel voor uitbreiding POH Jeugd
	De raad geeft het college de opdracht in gesprek te gaan met jongeren om te kijken wat zij willen als het gaat om activiteiten in Lisse en op welke manier zij kunnen bijdragen aan de organisatie ervan.	Q1 2028	N.v.t.
	De raad vraagt het college om drempels weg te nemen voor deelname aan sport, cultuur, vrijwilligerswerk en onderwijs en het tegengaan van achterstanden en uitval in het onderwijs.	Q2 2028	N.t.b.
	De raad geeft opdracht te onderzoeken of er binnen de regiodeal een project is op te zetten voor een brede beroepsoriëntatie voor werk en onderwijs ter stimulering van werkgelegenheid voor de jongeren in Lisse.	Q2 2027	N.t.b.
	Verschillen waarover de raad het debat voert		
	Basisvaardigheden: in hoeverre (extra) aandacht voor taal en rekenen op scholen door de gemeente kan en zou moeten worden aangejaagd.	Q4 2026	N.v.t
Werk en inkomen	De raad vraagt het college om met de Economic Board en de Greenport in gesprek te gaan om inzichtelijker te krijgen wat hun bijdragen zijn aan de Triple Helix en wat zij op dit vlak nog meer kunnen doen voor de gemeente Lisse. Het gaat de raad hierbij om zowel de financiële als de niet-financiële aspecten.	Q1 2027	N.v.t.

Thema	Bestuursopdracht	Planning	Incidenteel/ Structureel budget
Domein Leefomgeving			
Wonen en ruimtelijke kwaliteit	De raad vraagt het college prioriteit te geven aan de uitvoering van de bestuursopdrachten voor wonen, waaronder de Woonvisie en het Volkshuisvestingsprogramma, en vraagt het college om een heldere planning en de uitkomsten van een capaciteits- en financiële toets aan de raad voor te leggen.	Q1 2027	Incidenteel met structurele gevolgen.
	De raad verzoekt het college om in de huidige opdracht om te komen tot een geactualiseerde omgevingsvisie antwoord te geven op de vraag: Hoe groot kan en mag Lisse worden?	Q4 2026	N.v.t.
	De raad geeft het college de opdracht om op korte termijn verder te onderzoeken hoe de realisatie van meer (tijdelijke) woningen kan worden versneld, welke alternatieve woonvormen er mogelijk zijn en waar uitbreidingen binnen bestaand bebouwd gebied te realiseren zijn.	Q4 2026	Incidenteel.
	De raad geeft het college de opdracht om te komen met een voorstel hoe Lisse de mogelijkheden beter kan benutten om meer woningen toe te wijzen aan Lissers, in het bijzonder starters, jongeren en ouderen.	Q1 2027	Incidenteel.
	De raad verzoekt het college om met Stek en andere aanbieders te zoeken naar mogelijkheden om nieuw te bouwen woningen in de middenhuur toe te voegen voor de grote groep die nu tussen wal (van sociale huur) en het schip (van koop) valt.	Q3 2027	Incidenteel.
	De raad draagt het college op om in de woonopgave voorrang te geven aan de wettelijke taken en de gemaakte regionale afspraken.	Q2 2027	Incidenteel.
	De raad draagt het college op nadrukkelijk aandacht te hebben en te houden voor aandachtsgroepen en waar mogelijk initiatieven van derden voor het huisvesten van deze doelgroepen te faciliteren.	Q1 2027	Incidenteel.
	Verschillen waarover de raad het debat voert		
	Bij het vaststellen van de omgevingsvisie, is 1.400 woningen een ‘harde’ doelstelling die moet worden gevonden binnen bestaand bebouwd gebied of is bouwen in het buitengebied toegestaan als anders deze doelstelling niet wordt behaald?	Q4 2026	N.v.t.
	De raad draagt het college op om bij de uitwerking van het programma landelijk gebied een voorstel te doen voor het al dan niet bouwen in het buitengebied (waaronder bollengrond).	Q4 2027	N.v.t.
	Bij het vaststellen van de omgevingsvisie, of duurzaamheid zwaarder moet worden afgewogen dan andere criteria bij realiseren van woningbouw.	Q4 2026	N.v.t.

Thema	Bestuursopdracht	Planning	Incidenteel/ Structureel budget
Mobiliteit en bereikbaarheid	De raad vraagt het college om zo spoedig mogelijk de voet- en fietspaden te inventariseren die herstel behoeven en de raad een voorstel voor te leggen om die fiets- en voetpaden in de gemeente te herstellen en de fietspaden beter toegankelijk te maken voor moderne voertuigen, zoals bakfietsen.	Q1 2027	Incidenteel met structurele doorwerking.
	De raad geeft het college opdracht om een prioriteitenoverzicht op te stellen voor verkeersveiligheid en onderhoud van fietsvoorzieningen, inclusief een voorstel voor dekking en fasering van de benodigde investeringen.	Q4 2027	Incidenteel met structurele doorwerking.
	De raad verzoekt het college om zich in te blijven zetten voor de verbetering van de regionale ontsluitingen in samenwerking met de provincies en buurgemeenten, en om bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen vanaf de start een goede en veilige ontsluiting te borgen.	Q3 2026	Structureel, tijdelijke financiering t/m 2027.
	De raad vraagt het college om de inzet op de zuidelijke ontsluiting in regionaal verband actief voort te zetten, hierbij de ontwikkeling van Geestwater, de verkeersstromen tussen Lisse en Lisserbroek, de bereikbaarheid, leefbaarheid en verkeersveiligheid te betrekken en de raad periodiek te informeren over voortgang, partners, kosten en fasering.	Q3 2026	Incidenteel.
	Verschillen waarover de raad het debat voert		
	Prioriteit van ruimte voor mobiliteit ten opzichte van andere ruimtevragers zoals woningbouw, groen/klimaatadaptatie, open landschap.	Q4 2026 (koppelen aan actualisatie Omgevingsvisie	N.v.t.
	Een visie op het verdichten van Lisse en parkeren op basis van de te verwachten parkeerdruk in de toekomst.	Q4 2026 (idem)	Incidenteel.
	De lobbyagenda: carpool/mobiliteitshub station Keukenhof als evenementenstation en/of lobbyen voor fietspaden	Koppelen aan evaluatie convenant Keukenhof	N.v.t.
Leefbaarheid en openbare ruimte	De raad geeft het college opdracht om binnen de bestaande beheerplannen inzichtelijk te maken welke verbeteringen mogelijk zijn op het gebied van onderhoudsniveaus, maaibeleid, kwaliteit van fiets- en wandel- verbindingen en leefbaarheid in de wijken, inclusief de financiële consequenties daarvan.	Q2 2028	Incidenteel met structurele doorwerking.
	De raad vraagt het college om naar ruimtelijk, financieel en technisch uitvoerbare mogelijkheden te zoeken voor vergroening en klimaatadaptatie in de openbare ruimte met als uitgangspunt het 3 - 30 - 300 model (drie zichtbare bomen vanuit elk huis, 30 procent van de openbare ruimte bedekt door bladerdak, een stukje groen op maximaal 300 meter afstand).	Q2 2028	Incidenteel.

Thema	Bestuursopdracht	Planning	Incidenteel/ Structureel budget
Duurzaamheid	De raad geeft het college de opdracht om hoge prioriteit te geven aan de aanpak van netcongestie en actief met het waterschap, netbeheerders, ondernemers en andere overheden samen te werken aan oplossingen die woningbouw, verduurzaming en economische ontwikkeling mogelijk blijven maken.	Q3 2026	Incidenteel.
	De raad vraagt het college om te verkennen of het energieloket kan worden uitgebreid met adviezen over duurzaamheid en hierbij samen te werken met de Hillegom, Teylingen en andere gemeenten in de regio.	Q2 2028	N.v.t. (Dekking vanuit CDOKE mogelijk)
	De raad geeft het college opdracht twee keer per jaar te informeren over de stand van zaken te geven van het warmtenet.	Doorlopend	N.v.t.
	De raad geeft het college de opdracht om een strategische verkenning uit te voeren naar de te verwachten ontwikkelingen op energie en warmte zodat het huidige beleid hiervoor zo nodig kan worden bijgesteld.	Q4 2027	Incidenteel.
	De raad vraagt het college om te onderzoeken hoe versnelling van innovatie en verduurzaming in de bollensector kan bijdragen aan emissiearme en waar mogelijk emissieloze teelt. Daarbij staat de eigen verantwoordelijkheid van de sector voorop.	Q2 2028	Incidenteel.
	De raad geeft het college de opdracht om in het nieuwe groenbeheersplan een pilot op te nemen voor meer biodiversiteit en klimaatadaptatiemogelijkheden in het bestaande groen.	Q2 2028	N.v.t. (Er is nog een budget van €50.000 beschikbaar uit het vorige raadsakkoord)
	De raad geeft het college de opdracht om de raad inzicht te geven over de gevolgen van de Kaderrichtlijn Water en hierover de dialoog met de raad te voeren zodat de raad in staat is om zijn rol te pakken om de opgave voor de gemeente Lisse te realiseren.	Q4 2027	N.v.t.
	De raad geeft het college de opdracht om gedurende deze bestuursperiode een voorstel voor te leggen voor een wijze van afvalinzameling waarbij rekening wordt gehouden met de nieuwe landelijke wet- en regelgeving, het scheidingsgedrag en de marktontwikkelingen op grondstoffen zoals papier en plastic. Daarbij hoort ook de ontwikkeling op het gebied van nascheiding.	Q1 2028	N.v.t. (Dekking via afvaltarief)
	Verschillen waarover de raad het debat voert		
	Bij het uitvoeren van de strategische verkenning of kleine windmolens bijdragen aan de eigen energie-opwek, of dit wenselijk is en wat de mogelijkheden zijn om dit eventueel te faciliteren.	Q4 2027	N.v.t.
	Bij het nieuwe grondstoffenbeleid over de wijze van afvalinzameling, waaronder de huidige werkwijze, diftar en nascheiding.	Q1 2028	N.v.t.

Thema	Bestuursopdracht	Planning	Incidenteel/ Structureel budget
Domein Bedrijvigheid			
Economie, toerisme en recreatie	De raad vraagt het college samen met de Economic Board verdere samenwerking met de Key Region en Haarlemmermeer te onderzoeken en hierover in gesprek te gaan met de raad.	Q2 2027	N.v.t.
	De raad geeft opdracht om een verkenning te doen naar de toekomstbestendigheid van onze lokale economie met daarbij een advies voor de doorontwikkeling en de rolneming vanuit het gemeentebestuur. Hierin wordt ook meegenomen wat nodig is voor een sterk samenspel met de diverse buurgemeenten.	Q4 2027	Incidenteel.
	De raad geeft het college de opdracht om te komen tot een toekomstbestendige lokale bedrijventerreinenstrategie, met als uitgangspunt de economie van morgen.	Q4 2026	N.t.b.
	De raad geeft opdracht om voor de weekmarkt een voorstel te maken waarin wordt aangegeven wat hiervoor nodig is en waarin ook wordt meegenomen hoe de onevenwichtigheid in kosten meer in balans kan worden gemaakt.	Q2 2028	N.t.b.
	De raad geeft opdracht om in een actualisatie van de visie op recreatie opnieuw mee te nemen wat kansen zijn voor aanlegmogelijkheden voor vaartuigen, plaatsen voor campers (om overlast in Lisse te voorkomen), het recreatief gebruik van dijken en de eventuele mogelijkheid voor een wandelpad naast de Ringvaart en Greveling.	Q3 2028	N.v.t. (Er is nog een budget van €30.000 beschikbaar uit het vorige raadsakkoord.)
	De raad draagt het college op om prioriteit te geven aan de voortzetting en uitvoering van het vastgestelde beleid ten aanzien van arbeidsmigranten (huisvesting, inschrijving GBA).	Doorlopend	Structureel. Huidige dekking loopt van 2022 t/m 2026 van € 100.000 per jaar.
	De raad geeft het college opdracht te onderzoeken of er meer mogelijkheden zijn te creëren voor centrale woonvoorzieningen buiten de dorpskern en het plaatsen van (tijdelijke) woonvoorzieningen op het terrein van de werkgever.	Q3 2027	Incidenteel.
	Verschillen waarover de raad het debat voert		
	Bij de verkenning naar de toekomstbestendigheid: wat kan de bollensector in de toekomst (nog) bijdragen aan een lokale toekomstbestendige economie, gelet op de signalen over verzilting van bollengrond en de kansen op hoogwaardige bedrijvigheid zoals flower science?	Q4 2027	N.v.t.
	Arbeidsmigranten: het spanningsveld tussen het realiseren van adequate woonvoorzieningen door verhuurder - werkgever enerzijds en de machtspositie verhuurder - werkgever van arbeidsmigranten waarvan geadviseerd wordt die te scheiden.	Q1 2027	N.v.t.

Thema	Bestuursopdracht	Planning	Incidenteel/ Structureel budget
Domein Bestuur			
Bestuur en inter-gemeentelijke samen-werking	De raad neemt meer regie in regionale samenwerkingen en versterkt zijn positie door duidelijkere kaders, mandaten en periodieke evaluaties op doelmatigheid, democratische controle en de meerwaarde voor de inwoners van Lisse.	Q3 2026	N.v.t.
Dienst-verlening	De raad draagt het college op om in het nieuwe beleid voor toekomstbestendige dienstverlening op te nemen wat ervoor nodig is om in 2029 ten minste 90 procent van de terugbelverzoeken en e-mails tijdig te kunnen afhandelen.	Q1 2027	N.t.b.
	De raad draagt het college op om in het nieuwe beleid voor toekomstbestendige dienstverlening op te nemen hoe heldere en begrijpelijke taal op taalniveau B1 zoveel mogelijk kan worden gerealiseerd.	Q1 2027	N.t.b.
	De raad draagt het college op om de dienstverlening mensgericht, toegankelijk en begrijpelijk vorm te geven, met aandacht voor persoonlijk contact en maatwerk voor inwoners die extra ondersteuning nodig hebben. Uitgangspunt hierbij is betrouwbaarheid: de gemeente is zorgvuldig en voorspelbaar in haar handelen.	Q1 2027	N.t.b.
	Verschillen waarover de raad het debat voert		
	Bij de behandeling van de verkenning aanpak toekomstbestendige dienstverlening: in hoeverre en met welke motivatie moet de gemeente anderstaligen faciliteren in haar dienstverlening?	Q1 2027	N.v.t.
Participatie en actief burgerschap	De raad geeft het college de opdracht om te onderzoeken hoe zowel het primair- als het voortgezet onderwijs meer betrokken kan worden bij de lokale democratie en actief burgerschap.	Q3 2027	N.t.b.
Veiligheid	De raad vraagt het college inzicht te geven in de huidige inzet, capaciteit en knelpunten bij handhaving en met een voorstel te komen over de uitbreiding van de capaciteit.	Q1 2028	Incidenteel met structurele doorwerking.
	De raad draagt het college op om met een voorstel te komen voor het opzetten van één of meerder steunpunten voor praktische, sociale en mentale ondersteuning aan inwoners tijdens een crisis.	Q4 2027	Incidenteel.
	De raad draagt het college op een integrale aanpak voor het versterken van de veiligheid uit te werken en uit te voeren.	Q3 2028	Incidenteel.

Thema	Bestuursopdracht	Planning	Incidenteel/ Structureel budget
Financiën	De raad geeft het college opdracht om de financiële systematiek, reservepositie en begrotingssystematiek te evalueren en daarbij inzichtelijk te maken hoe de gemeente ook de komende jaren voldoende financiële ruimte kan creëren voor noodzakelijke investeringen, zonder de structurele financiële gezondheid uit het oog te verliezen. Onderdeel van de evaluatie is een inventarisatie van alle mogelijke toerekenbare kosten aan derden voor werkzaamheden en diensten van de organisatie. Hierbij wordt gekeken naar het totale financiële instrumentarium.	Q4 2026	N.t.b.
	De raad vraagt het college om lef en creativiteit, om ook andere financieringsbronnen aan te spreken. Denk bijvoorbeeld aan publieke – private samenwerkingen, het invoeren van een toekomstbestendige riool- en waterzorgheffing of het inzetten van een lobbyist.	Q2 2027	N.t.b.
	De raad geeft opdracht aan het college om een inventarisatie te maken welke subsidies en andere externe financieringsbronnen voor Lisse tot de mogelijkheden behoren.	Q1 2028	N.t.b.
	De raad geeft het college de opdracht 'Toekomstbestendig begroten' te evalueren en te herijken en de uitkomsten ervan aan de raad voor te leggen. Hierbij worden in ieder geval de volgende onderwerpen betrokken: - het beleid ten aanzien van de reserves; - het meer rekening houden met fluctuaties in inkomsten (bijvoorbeeld Rijksbijdragen) en uitgaven (bijvoorbeeld jeugdhulp).	Q4 2026	N.t.b.
	De raad geeft het college de opdracht om in de begroting 2027 een voorstel op te nemen voor afschaffing van de hondenbelasting, inclusief dekking. Dit mag niet leiden tot een verhoging van de ozb.	Q4 2026	N.v.t.
	De raad geeft het college de opdracht een onderzoek te doen naar de huidige kostendekkendheid van de leges en de mogelijkheden om deze meer kostendekkend te maken.	Q4 2028	N.t.b.
	Verschillen waarover de raad het debat voert		
	De raad bespreekt of zij het college de opdracht mee wil geven om het HLT-bestuur mee te geven om bij de aanname van vast personeel en de inhuur van tijdelijk personeel bij gelijke geschiktheid de voorkeur te geven aan een kandidaat uit de regio en hierover terug te koppelen aan de raad.	Q2 2027	N.v.t.

Colofon:
beeldmateriaal: Sven van der Vlugt Fotografie, Dorpshart Lisse,
Nico Garstman Fotografie, Keukenhof, Heemtuin Lisse, gemeente Lisse

